VEEBRUAR 2022 / NR 279

TARTU VALLA KUUKIRI

AASTAST 1996

Foto: Anita Priks

LK 8

Algas Kõrveküla staadioni rekonstrueerimine

LK 9

Tartu rahu sõlmimisest möödus 102 aastat!

LK 16–17

LK 10–11

Jääaja Keskuses avatakse uus külalisnäitus „Isad ja pojad“

17. jaanuaril avati Äksis Järve pood

LK 14

Lähte ÜG on kool, mis kutsub õpilasi ja õpetajaid liikuma

Kogume kokku vanavanemate mälestused!

Kuukirja sünnipäeva puhul teen üleskutse Tartu valla elanikele koguda oma vanemate ja vanavanemate mälestusi nii tekstide kui ka fotode näol. Lugusid ja fotosid võib saata Kuukirja toimetuse e-posti aadressile kuukiri@tartuvald.ee.
Samuti võid anda toimetusele märku, kui vajad mälestuste kogumisel abi.

COVID-19 vastu vaktsineerides hoolid enda ja oma lähedaste tervisest ning aitad meil naasta tavapärase elu juurde.

Tutvu ametliku COVID-19 vaktsineerimise infoga: vaktsineeri.ee

Kuukirjas avaldatakse eelmisel kuul valda sündinud ja meie seast lahkunute andmeid. Lehte lisatakse nende laste nimed, kelle vanemad on vallale nime avaldamiseks andnud loa.

Toimetusel on õigus vajadusel tekstidele teha keelekorrektuuri.

Kõige uuemad uudised Tartu vallas toimuvast leiad Tartu valla kodulehelt ning Tartu valla või Kuukirja Facebooki lehtedelt. Ära unusta alla laadida Tartu valla äppi! Äpi kaudu saab vallale edastada oma mõtteid ja teavitada parandust vajavatest objektidest.

Skanni QR-kood Tartu valla äpi allalaadimiseks!

PIIRISSAARE TEENINDUSPUNKTI RUUMIDE KASUTAMINE

Lõplikult on valminud Piirissaare teeninduspunktis asuv kogukonna köök, mis on nüüdsest avatud kasutamiseks (sünnipäevad, peied ja muude ühisürituste läbiviimine) kõikidele saareelanikele. Samuti on võimalus kasutada teeninduspunktis asuvat duširuumi ning pesta ja kuivatada pesu. Kindlasti pidada kinni kehtivatest COVID-19 reeglitest. Ruumide broneerimiseks ja muudes küsimustes pöörduda otse saarevahi poole, Toomas Lindjärv: tel. 529 4630, e-post: toomas.lindjarv@tartuvald.ee

Väljaandja: Tartu Vallavalitsus ja Volikogu

Toimetaja: Katrin Sisask
Tel. 5627 0280
e-post: kuukiri@tartuvald.ee

Küljendus: Katrin Sisask, Ekes OÜ

Tartu valla Kuukiri ilmub tasuta.
Kuukirja saab elektrooniliselt lugeda valla koduleheküljel aadressilt:
tartuvald.ee/tartu-valla-kuukiri
või ajakirjana Issuust:
issuu.com/tartuvallakuukiri

- Järgmises Kuukirjas avaldatavaid kaaskirju ja reklaame ootan **4. märtsini**.
- Jälgi Kuukirja tegemisi ka Facebookis: Tartu Valla Kuukiri
- Oled huvitav ettevõte Tartu vallas või tead inimest või tegu, mis vääriks kajastust? Saada vihje Tartu valla Kuukirjale!

Trükk: AS Ecoprint, Tiraaž: 5560

MIX Paber vastutustundlikest allikatest FSC® C092678 www.fsc.org

roheline trükis
Trükitud keskkonnateadlikus trükiettevõttes Ecoprint

Tartu Vallavalitsus
Haava tn 6, Kõrveküla alevik, Tartu vald, 60512 Tartumaa
Tel. 510 6363, **e-post:** tartuvald@tartuvald.ee

Tabivere teeninduspunkt
Tuuliku 11, Tabivere alevik, Tartu vald, 49127 Tartumaa
Tel. 525 4948, **e-post:** tabivere@tartuvald.ee

Laeva teeninduspunkt
Väänikvere tee 8, Laeva küla, Tartu vald, 60608 Tartumaa
Tel. 5302 6608, **e-post:** laeva@tartuvald.ee

Piirissaare teeninduspunkt
Valla, Tooni küla, Tartu vald, 62603 Tartumaa
Vastuvõtt T kell 9–10, muul ajal kokkuleppel
e-post: toomas.lindjärv@tartuvald.ee, piirissaare@tartuvald.ee, **Tel.** 529 4630

Tartu Vallavalitsuse ja teeninduspunktide lahtiolekuajad:
E, K, N 08.00–16.30, **T** 8.00–18.00, **R** 8.00–15.00
Lõuna 12.00–12.30

Vastuvõtuajad: Tartu Vallavalitsus, Tabivere ja Piirissaare teeninduspunktid:
T 8.00–12.00 ja 12.30–18.00, **R** 8.00–12.00
Laeva teeninduspunkt:
T 8.30–12.00

25 aastat Tartu valla Kuukirja

Katrin Sisask,
Tartu valla Kuukirja toimetaja

Hea Tartu valla elanik ja Kuukirja lugeja. 1996. aasta detsembris ilmus esimene Tartu valla Kuukirja number. 2022. a teeme väikese ajarände ja vaatame, kes on selle aja jooksul olnud Kuukirja toimetajad ning milline on läbi aegade olnud vallalehe sisu ja välimus.

Detsembri ja jaanuari Kuukirjades saime teada, kuidas 25. a tagasi esimesed Kuukirjad lugejateni jõudsid. Samuti vaatasime, millised on olnud kujundused läbi aegade. Seekord jätkame aastas 2010, mil Kuukirjaga toimusid suuremad muudatused ja otsiti uut toimetajat.

Digitaalselt on olemas Tartu valla Kuukirjad alates aastast 2007. Kõiki neid saab lugeda Issuus ja alates 2018. a numbreid ka Tartu valla kodulehel. Olen tasapisi alustanud ka vanemate Kuukirjade digitaliseerimist, kuid see on aeganõudev töö. Iga leht tuleb ükshaaval sisse skannida, puhastada, lõigata ja digitaalselt taas n.ö kokku köita.

2009. a Kuukirja detsembri numbrist võib leida Heino Sepa leinakuulutuse. 13 aastat vallalehte vedanud toimetaja on meie seast lahkunud. Kuukirja jaoks tähendas see segaseid aegu, mis kestsid terve aasta.

2010. aastal ilmub kolm numbrit vallalehte – mais, novembris ja detsembris. Kaua oodatud mai number toob lootuse, et Kuukiri on saanud uue toimetaja – Ilmar Kahro. Sealt võib leida juhtkirja pealkirjaga „Valla kuukirja tulevikust."

Uus toimetaja avaldab enda ja paljude lugejate nimel sügavat kahjutunnet, et vahepealsel 4 kuul ei ole Kuukiri ilmunud. Ta tänab seniseid Kuukirja tegijaid – eeskätt Heino Seppa. Veel annab ta teada, et järgmine vallaleht ilmub alles septembris, kuna toimetaja ametikoht on tulnud talle üllatusena ja vahepealsetel kuudel peab ta tegelema eelnevalt kokku lepitud tööülesannete täitmisega.

Ilmar Kahro teeb üleskutse vahepealsetel kuudel elanikel mõelda läbi, mida oleks tarvis vallalehe juures muuta ning mil viisil neid uuendusi läbi viia. Väljavõte 2010. a mai Kuukirjast, nr 158, lk 2: „Kindlasti panite tähele, et käesolev number erineb, küll vähesel määral, välimuselt eelmistest numbritest. Kiiruga tehtud muudatused vallalehe välisilmes on pigem kosmeetilist laadi.

Lugudele on lisatud ehk veidi enam struktuurielemente (nagu lisalugude kastid või väljavõtted tekstist), lisaks veel mõned pisemad uuendused.

Uuest kooliaastast stabiilselt kord kuus ilmuva kuukirja jaoks oleks aga minu arvates vaja uut kontseptsiooni. Seejuures mitte ainult kujunduse, vaid ka sisulise poole pealt. Ennekõike tuleb läbi mõelda (ja miks mitte ka läbi vaielda), millest peaks Tartu Valla kuukiri koosnema ning kes on need inimesed, kes võiksid seda koostada.

Ühe vajaliku suunana näen Lähte Ühisgümnaasiumis meediat õppivate õpilaste kaasamist kuukirja tegemisse. Ühelt poolt annab see vallalehele juurde ajakirjanduslikku sisu, olles samas ka suurepäraseks väljundiks neile õpilastele endile.

Loodan, et leiate aega ja tahtmist vallalehe tuleviku peale mõelda. Selleks, et üleskutse ei jääks üksnes paberile, võiksime korraldada ühised mõttetalgud. Ootan väga kõiki kommentaare ning mõtteid enda e-posti aadressile või telefonile, mis on kirjas antud kuukirja numbri tagakaanel."

Ilmar Kahro oli sel ajal tudeng Tartu Ülikoolis. Õpingute kõrvalt alustas ta 2009. aasta sügisel õpetaja ametit Lähte Ühisgümnaasiumis meedia suuna õpilaste ajakirjanduse õpetajana.

Siiski läheb nii, et täit vastutust Kuukirja toimetamisel Ilmar Kahro endale ei võta ja selle asemel koondatakse kokku kolmeliikmeline toimetus. Peatoimetajana alustab 2010. a novembrist Anneli Parksepp *(toim. alates 2014. a Pilliroog)*, toimetajana Ave Landrat ja Ilmar Kahro võtab enda kanda tehnilise toimetaja ülesanded. Ta jätkab Kuukirja meeskonnas kuni 2010. a detsembri numbrini. Peale ülikooli lõpetamist kolib Ilmar Kahro Tallinnasse ja asub tööle Päevalehes. Täna töötab ta politsei pressiesindajana.

2010. a novembri Kuukirjas on tehtud nii sisulisi kui ka põhimõttelisi muudatusi. Kuukirja peatoimetaja Anneli kirjutab juhtkirjas, et võib rahule jääda Kuukirja välimuse ja kujundusega, kuid sisuliselt on nähtud vajadust mõningate muudatuste sisseviimiseks. Uue rubriigina alustab „Kirjad maailmast," milles ilmuva esimese loo autor on Kõrveküla Põhikooli õpilane Maarja Nõmme, kes viibib samal ajal vahetusõpilasena Hiina Rahvuspargis. Anneli lubab jätkata kohalike ettevõtete tutvustamist, persoonilugusid, ajaloorubriiki ja ühtlasi tutvustab ta uut kolmeliikmelist toimetust ning julgustab lugejaid toimetusele kaaskirju saatma.

Toona veel neiupõlvenime kandnud Anneli Parksepp satub Kuukirja peatoimetajaks, kuna veab endises Tartu vallas 20. juubeliaasta üritusi, tegeleb kommunikatsiooni ja muu sarnasega. Samuti on ta tugevalt seotud Jääaja Keskuse turundamise ja käima lükkamisega veel enne selle avamist 2012. aastal. Lisaks tundis Anneli oma varasemate töökogemuste kaudu väga hästi Epp Leisikut – kujundajat, kes sel ajal töötas Ecoprindis ja Kuukirja küljendas.

„Ilmar Kahro andis 2010. aastal väga hea sisendi Kuukirja küljenduse osas," meenutab Anneli ammuseid aegu. „Alustasime kolmeliikmelise meeskonnana, peale Ilmari lahkumist toimetusest jätkasime Avega kahekesi 2012. a kevadeni. Peale seda olin toimetaja üksi kuni 2013. a jaanuarini, mil toimetusega liitus Britta Roosileht. Üksi oldud aeg oli täis kõige suuremaid väljakutseid. Kuna tervislikel põhjustel lahkus Jääaja Keskuse juhi kohalt Asta Tuusti ja tema asemele asusin mina, siis kasvasid töökohustused päris suureks. Appi tuligi Britta, kellega koos jätkasime Kuukirja toimetamist aastani 2014. Siis lahkusin Tartumaalt Tallinnasse, kus abiellusin," lisab ta. „Selles osas, mida kirjutada, olid meil täiesti vabad käed. Olid kindlad kaasautorid ja allikad, kellelt sain infot vallas toimuva kohta. Tihti juhtus, et mõni foto oli vaja teha uuesti päris viimasel hetkel ja mäletan nii mõndagi telefonikõnet murega, et Kuukiri ei ole jõudnud lugejani. Vallaleht oli tasuta kõigile, kes seda soovisid. Ei tea, kas mäletan õigesti, aga pakun, et tiraaž võis olla 1500–2000 tk. Usun, et vallaleht on paljuski oma toimetaja nägu ja seetõttu on kindlasti Tartu valla Kuukiri iga toimetaja käe all muutunud."

Anneli jääb Kuukirja eestvedama järgnevaks neljaks aastaks, kuni 2014. a saab toimetajaks Tiit Helm. Täna on Anneli Pilliroog Rõuge Rahvamaja juhataja.

Järgneb märtsi Kuukirjas.

19.01.2022 vallavolikogu istungil vastu võetud otsused ja määrused

Kadri Linamägi, dokumendihalduse spetsialist

MÄÄRUSED

Määrus nr 1 – Tartu Vallavolikogu 28.12.2017 määruse nr 12 „Tartu Vallavalitsuse palgajuhend“ muutmine

§ 1. Tartu Vallavolikogu 28.12.2017 määruse nr 12 „Tartu Vallavalitsuse palgajuhend“ § 5 lõiget 3 muudetakse ja kehtestatakse järgmises sõnastuses:

„(3) Teenistujate palgamäära vahemikud on järgmised:

- valdkondade juhid – 50%–85% vallavanema põhipalgast;
- spetsialistid – 30%–65% vallavanema põhipalgast;
- tehnilised töötajad – kehtiv töötasu alammäär – 45% vallavanema põhipalgast.

Teenistuskohale ettenähtud põhipalga kinnitab vallavanem, lähtudes palgamäära vahemikest, kinnitatud vallaeelarvest, teenistuskoha teenistusülesannetest, vastutusest ning teenistuja teenistusalastest teadmistest, oskustest ja kogemustest.“

Määrus nr 2 – Tartu Vallavolikogu 26.09.2019 määruse nr 22 „Sotsiaalhoolekandelise abi andmise kord“ muutmine

Määrusega muudetakse alljärgnevalt nimetatud punkte:

1. Tugiisiku teenus tähtajatult tähtajalisele.
2. Tugiisiku tasuta tundide piirmäära kaotamine.
3. Lisatud sissetulekust sõltumatu toetus, mille nimi on „Muude erakorraliste kulude hüvitamine.“
4. Muudetud sissetulekust sõltuva toetuse määramise tingimused. Kolmekordne määr asendatakse 3,5-kordsega.
5. Küttetoetus – muudetud küttetoetuse maksmise piirmäär kolmekordselt toimetulekupiirilt (450) 3,5-kordsele toimetulekupiirile (525).

Määrus nr 3 – Tartu Vallavolikogu 26.09.2019 määruse nr 23 „Tartu valla eelarvest makstavate sotsiaaltoetuste määrad“ muutmine

Määrust muudetakse järgmiselt:

1) hapniku tootmiseks vajaliku elektri kompenseerimine 100 eurot kvartalis;
2) küttetoetus kuni 250 eurot leibkonna kohta aastas;
3) muude erakorraliste kulude hüvitamine kuni 3 000 eurot.

OTSUSED

Otsus nr 1 – Esindajate määramine Tartu valla haridusasutuste hoolekogudesse

Nimetati Tartu valla haridusasutuste hoolekogudesse järgmised Tartu valla esindajad:

1. Kõrveküla Põhikool – Egle Nõmmoja
2. Lähte Ühisgümnaasium – Agu Laas
3. Laeva Põhikool – Janek Hoffmann
4. Tabivere Põhikool – Veronika Täpsi
5. J.V.Veski nimeline Maarja-Magdaleena Põhikool – Vahur Poolak
6. Raadi Lasteaed Ripsik – Marike Adamka
7. Lähte Lasteaed Kiisupere – Valeeri Rubeika
8. Kõrveküla Lasteaed Päikeseratas – Meeli Kruus
9. Tabivere Lasteaed – Aune Sepp
10. Laeva Lasteaed – Janek Hoffmann
11. Tartu Valla Spordikool – Alo Ainomäe
12. Tabivere Huvikool – Laura Tamme
13. Tartu Valla Muusikakool – Anneli Kumar

Otsus nr 2 – Kaasfinantseeringu tagamine

Tagada riigimaantee nr 3 km-te 122,2–126,4 vahelisel lõigul Kõrveküla–Aovere kergliiklustee rajamisel Tartu valla kaasrahastamine summas kuni 322 500 eurot ja anda Tartu Vallavalitsusele nõusolek sõlmida Transpordiametiga koostööleping riigimaantee nr 3 km-te 122,2–126,4 vahelisel lõigul Kõrveküla–Aovere kergliiklustee rajamise korraldamiseks.

Otsus nr 3 – Vallavara omandamine

Omandada Tartu valla munitsipaalomandisse Tartu vallas Tabivere alevikus asuva Tuuleveski põik 2 katastriüksus (katastriüksuse tunnus 79601:001:2010, kinnistusraamatu nr 11304650, pindala 2200 m², 100% tootmismaa).

Otsus nr 4 – Maa munitsipaalomandisse taotlemine

Taotleda Tartu valla munitsipaalomandisse Tartu vallas Saare külas Mamelfa maaüksus (katastriüksuse tunnus 79601:001:1320).

Taotleda Tartu valla munitsipaalomandisse Väänikvere külas asuv maaüksus.

Otsus nr 5 – Hüvitise maksmine kasutamata puhkuse eest

Maksta palgalise abivallavanemana tegutsenud Tartu Vallavalitsuse liikmele Tarmo Raudsepale volituste lõppemisel 27 kalendripäeva kasutamata jäänud iga-aastase puhkuse eest hüvitist 2166,66 eurot.

Otsus nr 6 – Revisjonikomisjoni 2022. aasta tööplaani kinnitamine

Kinnitati Tartu Vallavolikogu revisjonikomisjoni 2022. aasta tööplaan.

Järgmine volikogu istung toimub 16.02.2022 algusega 16.00.

Istungi ülekannet on võimalik järgi vaadata volikogude infosüsteemis VOLIS.

Volikogu istungite materjalid on avalikult kättesaadavad veebis: tartuvald.ee/et/volikogu-istungite-materjalid.

HAJAASUSTUSE PROGRAMM 2022

Programmi eesmärk on tagada hõreda asustusega maapiirkondades elavatele peredele head elutingimused ning aidata seeläbi kaasa inimeste püsimisele maal.

Taotlusvoor on avatud 1.veebruarist 1.aprillini 2022

Lisainfo:
www.tartuvald.ee

Tartu valla üldplaneeringu avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu tulemused

Egle Nõmmoja, Tartu vallaarhitekt

Foto: Estrit Aasma

Avaliku väljapaneku tulemuste tutvustamiseks korraldati 6. jaanuaril avalik arutelu Kõrveküla Põhikooli aulas

Tartu valla üldplaneeringu avalik väljapanek toimus 25.10.2021–25.11.2021. Avaliku väljapaneku jooksul oli planeeringu materjalidega võimalik tutvuda elektrooniliselt Tartu valla veebilehel www.tartuvald.ee ning asutuste lahtiolekuaegadel Kõrveküla Raamatukogus, Lähte Raamatukogus, Tammistu Raamatukogu-Külakeskuses, Vedu Raamatukogus, Äksi Raamatukogus, Tabivere Raamatukogus, Maarja-Magdaleena Raamatukogus, Laeva Raamatukogus ja Piirissaare Raamatukogus.

Avaliku väljapaneku jooksul oli igal isikul õigus avaldada üldplaneeringu kohta arvamust. Kokku esitati 34 arvamuskirja. Tartu Vallavalitsus võttis esitatud arvamuste osas põhjendatud seisukohad ja edastas need ettepanekute esitajatele. Tartu Vallavalitsus korraldas avaliku väljapaneku tulemuste tutvustamiseks avaliku arutelu Kõrveküla Põhikooli aulas 6. jaanuaril kell 16.00.

Kokku osales arutelul 45 inimest. Avalikul arutelul tutvustas Tartu Vallavalitsus avaliku väljapaneku kestel esitatud kirjalikke arvamusi ja võetud seisukohti arvamuste kohta. Teemad, mille osas esitati arvamust ja mida käsitleti arutelul olid: maakasutuse juhtotstarbe täiendav planeerimine/ümberplaneerimine tiheasustusalal, roheline võrgustik, juurdepääsuteede ning kergliiklusteede planeerimise põhimõtted ja paiknemine, kaevanduste ja kaevandamisega seonduva kajastamine ja tingimuste määramine ning Piirissaare sadama ja kanaliga seotud teemad. Avaliku väljapaneku ja arutelu tulemusel ei saavutatud osapooli rahuldavat kokkulepet maavara kaevandamist reguleerivate tingimuste sõnastuse osas. Avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu tulemuste alusel tehakse üldplaneeringus vajalikud muudatused ning pärast seda esitatakse üldplaneering heakskiitmiseks rahandusministeeriumile.

Raadil algab lasteaia, kooli ja eakate kodu ehitus

Estrit Aasma, Tartu valla kommunikatsioonispetsialist

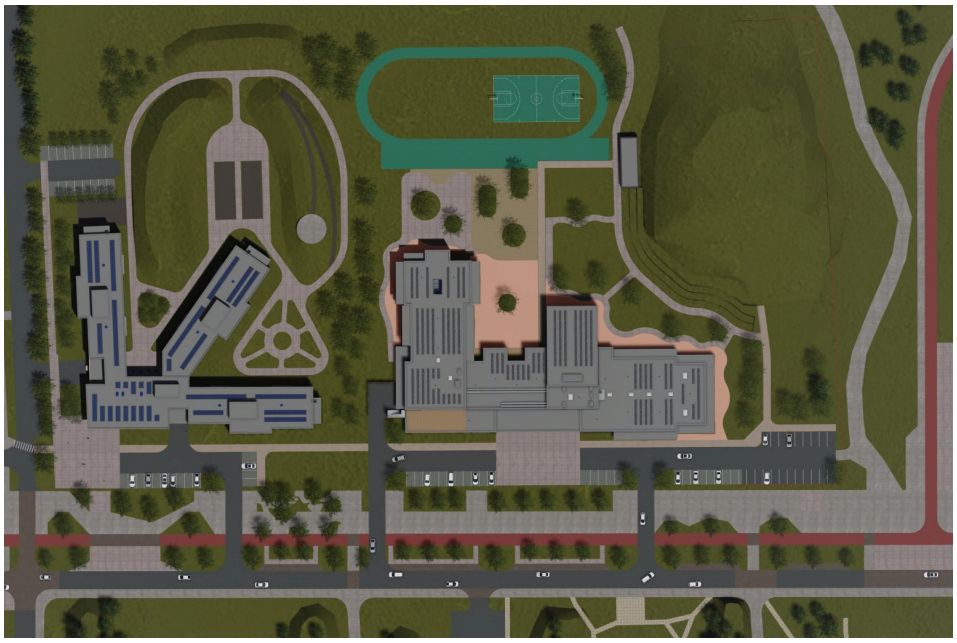

Tartu Vallavolikogu võttis 28. mail aastal 2020 vastu otsuse, millega anti hoonestusõigus Ermi tänaval asuva kolme krundi hoonestamiseks lasteaia, kooli ja hooldekoduga. Haridusasutused rajab kiirelt arenevasse piirkonda Tera kooli ja Terakese lasteaia pidaja Hariduse Edendamise Sihtasutus, eakatekodu aga OÜ Südamekodud.

„Ermi tn 9, 11 ja 13 krundid planeeriti ühiskondlike hoonete kasutuse otstarvetega juba 2011. aastal, kui kehtestati Tartu valla lõunaosa II etapi detailplaneering. Kümne aastaga on lähipiirkonnas realiseeritud ja realiseerimisel erinevate korterelamukruntide ehitusõigused ning piirkonda on elama asunud juba märkimisväärne hulk elanikke. Seega on paras hetk asuda realiseerima ka ühiskondlike hoonete ehitusõigusi, mille kaudu tagatakse piirkonna elanikele kodulähedane kooli- ja lasteaiateenus koos kõige juurdekuuluvaga," tutvustas asukohavalikut Tartu vallaarhitekt

Egle Nõmmoja.
Ehituse algust kommenteeris optimistlikult Hariduse Edendamise SA esindaja Urmo Uiboleht: „Soovime võimalikult kiirelt jõuda kaasaegse hariduskeskuse valmimiseni, kus leiavad oma kindla koha sünergilises tervikus TERAKEse lasteaed, eelkool, TERA kool ja huvikool koos spordisaaliga. Loodame, et saame oma parimad teadmised ning praktika rakendada uues keskkonnas ja olla kogukondlikuks tõmbekeskuseks Raadil elavate perede tarvis juba aastaks 2023."
Kavandatava võttis kokku Arhitektibüroo Peil OÜ esindaja Ülo Peil: „Ermi tänav on kujunemas Tartu linna ja valla väga tähtsaks ühenduslüliks. Vald ja arendajad on kokku leppinud sellesse piirkonda algkool-lasteaia ja eakate kodu ehituse, väljastatud on ehitusload, hooned valmivad 2023. a sügiseks. Arhitektuurne kontseptsioon arvestab nii Raadi lennuvälja miljöö, projekteeritava Ermi tänava lineaarpargi lahenduse kui ka selle kandi perspektiivsete arendustega. Nii kooli kui ka eakate kodu kogupind on ca 4000 m², mis sulandub pargimaastikku ja samas moodustab hoonete frondi rajatavale Ermi tänava lineaarpargile. Kinnistute sügavuses asuvad plahvatusvallid säilitatakse ja kaasatakse mitmekesisesse pargimaastikku. Kogu alast saab Tartu valla inimestele meeldiv, loodussõbralik ja kaasaegne keskkond."
Südamekodud OÜ juhatuse liige Meelis Mälberg sõnas: „Südamekodude visiooniks on olla parim kodulähedase sotsiaalteenuse pakkuja Eestis. Raadi Südamekodu kavandades oleme arvesse võtnud oma senist kogemust ja parimaid praktikaid. Koostöös arhitekti ja projekteerijate meeskonnaga oleme valmis saanud väärikasse keskkonda sobituva hoone projekti. Loodame juba lähiajal hakata ehitama ja 2023. aasta teises pooles tervitada esimesi elanikke."
Raadil toimuva võttis kokku Tartu vallavanem Jarno Laur: „Raadi vanal lennuväljal toimuv areng on elamispindade ehitamise kõrval jõudnud ühiskondlike hoonete, äripindade ja teiste vajalike teenusteni. Vald panustab senisest enam ka avaliku ruumi kvaliteeti – Majoraadi pargi ja terviseradade arendamise kõrval oleme projekteerimas Ermi tänava ümberkujundamist elamustänavaks ja lineaarpargiks. Usun, et kõik need arengud muudavad vana lennuvälja Tartu linnapiirkonna kõige atraktiivsemaks arengukeskuseks."

Algasid läbirääkimised Tartu valla laienemise üle

Estrit Aasma, Tartu valla kommunikatsioonispetsialist

28. jaanuaril toimus Puurmanis Põltsamaa ja Tartu valla halduspiiride võimaliku muutmise menetluse ajutise komisjonide ühiskoosolek. Koosolekut juhatas Põltsamaa Vallavolikogu esimees Reet Alev.

„Toimunud kohtumise käigus saime selgust ja kinnitust, et paljudele Puurmani piirkonna elanikele tundub, et Põltsamaa valla koosseisus, kus Põltsamaa linna kõrval on teisi suuremaid kohalikke keskuseid vähe, jäävad nad paratamatult nii öelda „väikevenna" rolli. Kohalikud näevad selles ohukohta eelkõige investeeringuotsuste langetamise juures. Tartu vallas on aga lisaks linnalähedasele, rohke elanike arvuga ja kiiresti kasvavale piirkonnale ka hulgaliselt teisi kohalikke tõmbekeskuseid üle valla ning nende hulgas tunneks Puurmani elanikud ennast oma esindaja sõnutsi võrdsena võrdsete seas," kommenteeris Tartu Vallavolikogu ja moodustatud ajutise komisjoni esimees Vahur Poolak.
Ühiskoosoleku protokolli saad lugeda Tartu valla dokumendiregistrist: http://delta.andmevara.ee/tartu_vald/dokument/5196909

Tartu Vallavolikogu ja moodustatud ajutise komisjoni esimees Vahur Poolak

Tartumaa Omavalitsuste Liit alustab uuenenud juhatuse ning uue esimehega

Tartumaa Omavalitsuste Liit

Tartumaa Omavalitsuste Liidu üldkoosolek kinnitas 19. jaanuaril juhatuse uuenenud koosseisu ja juhatuse koosolekul valiti uueks esimeheks Tartu vallavanem Jarno Laur.

„Kaheksat omavalitsust koondav Tartumaa Omavalitsuste Liit on maakonnas see ümarlaud, mille ümber ühiseid teemasid arutada ja asjakohaseid otsuseid langetada, kavandada piire ületavaid ettevõtmisi," selgitab värske juhatuse esimees ja lisab: „Kindlasti on väljakutseks leida tasakaal linnaliste ja maaliste kantide huvide vahel. Meie vastutame, et Tartu linn ja Tartumaa püsiks konkurentsis hea elu- ja töökeskkonnana. Väga heaks omavalitsuste koostöö näiteks on Tartu 2024 protsess, kus kõik maakonna omavalitsused on aktiivsed osalised, samuti ühise maakondliku kliima- ja energiakava koostamine, mis tänaseid olusid arvestades väga aktuaalne."
Juhatuse esimehena leiab Jarno Laur, et omavalitsusliidu juhatuses on kõik liikmed võrdsed ja toob välja, et esimehena pühendab ta aega juhatuse tegevuste ettevalmistusele ning vajadusel võtab aega erinevaid huvisid tajuda, tasakaalustada ja vajadusel leida sobilikke kompromisse.
Omavalitsuste liidu kui maakondliku arendusorganisatsiooni tegevusvaldkondadeks on kultuur, haridus, heaolu ning erinevad koostöötegevused nii maakonnas, regioonis kui ka üle-eestiliselt ning siseriiklike programmide rakendamine. Tegevuse eesmärk on kaasa aidata maakonna arengule ja omavalitsuste vahelisele koostöö-le ning olla maakonnaüleste teemade eestvedajaks, tasakaalustajaks ja Tartumaa identiteedi hoidjaks.

Tartumaa Omavalitsuste Liit

Vabatahtlik seltsiline aitab suurendada üksi olijate turvatunnet ja vähendada sotsiaalset tõrjutust

Tekst: Eha Anslan, Tartumaa koordinaator
Foto: erakogu

Eha Anslan (vasakul) 24. jaanuaril Tabivere Rahvamajas toimunud vabatahtliku seltsilise teabepäeval

Meie ümber on palju 65+ vanuses ja erivajadusega inimesi. Neid aitavad lähedased või pakutakse neile tuge kohaliku omavalitsuse korraldatud koduhoolduse või ka hoolekandeasutuste abiga. Samas on nii eakate kui ka erivajadustega inimeste seas neid, kes vajavad lisatuge igapäevatoimetuste juures. Mõnikord on vaja abi näiteks eluliste teenuste kasutamisel, olgu seda siis poes käimisel või haiglasse arsti juurde minemisel ja haiglakoridorides orienteerumisel. Sageli võib ette tulla ka seda, et inimene vajab rohkem suhtlemist ja ärakuulamise aega, kui sotsiaaltöötaja oma kiire töötempo juures pakkuda saab. Eakas inimene tahab jagada oma mõtteid ja emotsioone, arutleda elu üle, aga võib-olla seda ärakuulajat tal ei ole.

Üksilduse ja tervise suhted on kahepoolsed. Ühest küljest üksildustunne mõjutab tervist, teisest küljest põhjustab halb tervis üksildust. Mis on üksildus? See ei ole lihtsalt üksinda olemine, üksindus, mis on vahel aeg-ajalt loomulik elu osa. Üksildus on püsiv emotsioon, et midagi on väga puudu. Me võime olla ümbritsetud sõprade, pereliikmete, hoolekandeasutuses heade ja hoolivate töötajate poolt, aga ennast sellele vaatamata üksildasena tunda. See on püsiv sisemine ärevus, hingeline üksiolek, mille käigus meie hing otsib kedagi või ka midagi, millega seda puudusetunnet kompenseerida. Üksildustunne võib tekitada ka hirme ja muremõtteid, halvemal juhul isegi depressiooni. Meil kõigil on vahel tunne, et tahaks oma elu rõõme ja muresid kellegagi jagada, rääkida ja ärakuulatud saada.

Lisaks vanemaealiste inimeste arvu üldisele suurenemisele elas 31.12.2020 aasta seisuga Eestis 145 346 puudega inimest, mis moodustas ligi 11% elanikkonnast. Suurem osa puuetega inimestest kuulub samaaegselt ka vanemasse eagruppi: üle kahe kolmandiku neist on 55-aastased või vanemad (Eesti Puuetega Inimeste Koda, 2020). Statistikaameti andmetel vajavad vähemalt pooled puudega inimestest vahetevahel abi, ligi neljandik puudega inimestest vajavad aga pidevalt abi.

Vanuse kasvades üksinda elavate inimeste protsent kasvab. Kuni neljandik 85-aastastest või vanematest meestest elab üksi, umbes 50% 65-aastastest ja vanematest naistest elab üksi; kokku ligi 1/3 puudega inimestest elab üheliikmelises leibkonnas (Eesti Puuetega Inimeste Koda, 2020).

2021.– 2023. aastatel viib Eesti Külaliikumine Kodukant Sotsiaalministeeriumi tellimusel ja Euroopa Sotsiaalfondi toel läbi projekti „Vabatahtlike kaasamise koostöömudeli rakendamine hoolekandesüsteemi.“ Selle projekti tegevused toimuvad igas Tartumaa omavalitsuses ning on suunatud just eakatele ja erivajadustega inimestele, et pakkuda neile vabatahtliku seltsilise tugitegevusi.

Kas seltsilise pakutav tugitegevus on samalaadne, mis koduhoolduse teenus?

Ei ole; toome siin välja mõned näited tegevustest, mida vabatahtlik seltsiline saab pakkuda:

- abivajajaga koos olemine ja suhtlemine (näiteks arutelud igapäevateemadel, fotode vaatamine, ajalehe või raamatu ettelugemine, ühiste tegevuste korraldamine, nt koos ristsõnade lahendamine, füüsiliste harjutuste tegemine vmt);
- saatjaks olemine koduväliste tegevustega tegelemisel, näiteks koos jalutamine või ühised külastused raamatukokku;
- eaka või erivajadusega inimese toetamine avalike eluliste teenuste kasutamisel, näiteks abistamine arsti juurde minemisel ja tulemisel või aitamine ametkondadega asjaajamisel või teejuhuks olemine, kui on nt tegemist mäluhäiretega inimesega;
- tugitegevuse pakkumine lihtsamate kodutöödega tegemisel, mida abisaaja üksi ei teeks, aga koos toetajaga oleks (kasvõi osaliselt) võimeline tegema (näiteks ühisel poeskäigul kotikandmine või koos söögi tegemine).

Tõestatud on, et vanemas eas vastastikku rahuldust pakkuv ning tulemuslik sotsiaalne aktiivsus vähendab depressiivsuse sümptomeid (Croezen jne, 2013). Samuti on tõestatud, et optimism ja erinevad toimetulekumeetmed mängivad eaka vananemise puhul sama suurt rolli kui hea füüsiline tervis (T. Niiberg).

Kuidas me leiame vabatahtlikke seltsilisi ja mis võiks olla nende motivatsioon oma abi pakkuda?

Vabatahtlike kaasamiseks kasutame eelkõige piirkondade vabatahtlike organisatsioone ja kogukondade eestvedajate võrgustikke. Samuti teeme maakondlikke teavituskampaaniaid läbi kohalike lehtede, perearstide, tervisekeskuste, maakonna tervisenõukogude, kohalike omavalitsuste asutuste, raamatukogude, päevakeskuste, eakate klubide jne.

Vabatahtlikud muudavad oma väikeste ja suurte heategudega maailma. Veelgi olulisem – sellega muutub ka inimese enda maailm. Vabatahtlik tegevus pakub positiivset emotsiooni, vaheldust igapäevasele rutiinile, võimalust ennast arendada ning oma maailmapilti avardada. Vabatahtlikuna avaneb võimalus tasuta õppida ja omandada kogemusi oma ala spetsialistidelt ning koolituse käigus saada lisateadmisi vabatahtliku tegevuse kohta. Noortele annab vabatahtlik tegevus võimaluse koguda kogemusi ka tööelu alustamiseks. Üliõpilastel on võimalus teha oma koolitöö raames

praktilist tööd, mida saame ümber arvestada ka ainepunktideks. Vabatahtlikena saavad liituda kõik vähemalt 16-aastased huvilised.

Milline on kohaliku omavalitsuse roll?
Eelkõige on oluline abivajajate kohta informatsiooni jagamine, sest just omavalitsuste sotsiaalhoolekande spetsialistidel on olemas suurem osa teadmisest abivajajate, nii eakate kui ka erivajadustega inimeste kohta.

Kuidas maakondlikult vabatahtliku seltsilise tegevusi korraldatakse?
Maakonnas toimetab maakondlik koordinaator, kes koostöös omavalitsusega neilt saadud info põhjal viib kokku vabatahtliku seltsilise ja abivajaja. Koordinaatori ülesanne on värvata vabatahtlikud ja teostada neile eelnev taustakontroll. Selle käigus koordinaator vestleb vabatahtlikuga, selgitades eesseisvaid tegevusi ja veendudes vabatahtliku heas tahtes. Koos vabatahtliku endaga kontrollib koordinaator karistusregistri väljavõtet, et välistada ebaeetilised riskid tulevases tegevuses. Vabatahtlikku seltsilist kontrollitakse ka seltsilise tegevuse ajal, seega on meie projekti vabatahtlikud ühed paremini kontrollitud abistajad vabatahtlike maastikul.
Oluline on abivajaja ja vabatahtliku kokkuviimine, nende sobivuse väljaselgitamine. Kui vastastikune sobivus ja ühishuvi on olemas, siis sõlmitakse ka vastav hea tahte kokkulepe nii vabatahtliku kui ka abivajajaga.
Vabatahtlike seltsiliste koordinaator maakonnas hoiabki töös terve maakonna vabatahtlike võrgustikku, toetab neid, leides motivatsioonivõimalusi ja on vajadusel kõigis üleskerkinud küsimustes kontaktisikuks abivajajatele, vabatahtlikele ja omavalistustele.

Kuidas saab soovi korral küsida endale (oma lähedasele), s.o. 65 + või erivajadusega inimesele vabatahtlikku seltsilist?
Selleks on kaks võimalust.
- Andke teada oma (oma lähedase) soovist ja vajadusest oma omavalitsuse sotsiaaltöötajale, kes informeerib maakonna koordinaatorit.
- Andke teada oma (oma lähedase) soovist ja vajadusest Tartumaa vabatahtlike seltsiliste koordinaatorile Eha Anslanile, tel. 527 8531, e-posti aadress anslaneha@gmail.com, kes suhtleb omavalitsuse sotsiaaltöötajaga ja tegutseb edasi Teie (Teie lähedase) huvides.

Eeldame, et vabatahtliku ja abivajaja regulaarsete kohtumiste käigus levib positiivne kogemus suust suhu ning leidub veel abivajajaid, kes soovivad vabatahtlike seltsilisega kohtuda või neid appi paluda.

Kuidas saavad kirjeldatud tegevusteks enda abi pakkuda vabatahtlikud?
- Koostöösoove ootab ja on tänulik teatamisest Tartumaa koordinaator Eha Anslan, tel. 5278531, e-posti aadress anslaneha@gmail.com, kes võtab seejärel Teiega ühendust ja jätkab eesmärgipärast tegevust.

Muudame koos eakate ja erivajadustega inimeste elu turvalisemaks!

Algas Kõrveküla staadioni rekonstrueerimine

Estrit Aasma,
Tartu valla kommunikatsioonispetsialist

Kõrveküla koolikompleks on viimastel aastatel elanud läbi olulised uuendused. Põhikool sai juurdeehituse, rajati uus spordihoone ja parkimisalad.
Jaanuari lõpus algasid rekonstrueerimistööd staadionil, millega saab paika viimane pusletükk koolikompleksi terviklikust uuendamisest. Staadioni valmimise tähtaeg on 25. august ja tööde maksumus 425 554 eurot. Töid teostab Kivipartner OÜ.
Kõrveküla staadioni ehitusega saab end kursis hoida Tartu valla koduleheküljel oleva blogi kaudu:
www.tartuvald.ee/korvekula-staadion

Maarja-Magdaleena lasteaia ehitus käib täie hooga

Estrit Aasma,
Tartu valla kommunikatsioonispetsialist

Foto: Kristiina Raja

Johannes Voldemar Veski nimelise Maarja-Magdaleena Põhikooli kõrvale ehitatava lasteaiahoone tööd edenevad jõudsalt. Juba on võimalik aimata ka hoone paiknemist ja ruumiplaani. Ehitus on ilusti graafikus ja planeeritud tähtajaga 15. augustil 2022. a ei tohiks probleeme olla. Maarja-Magdaleena lasteaia ehitusmaksumus on 1 736 313 eurot ja ehitaja on Uniro Grupp OÜ.

Lasteaia ehitusega saab end kursis hoida Tartu valla koduleheküljel oleva blogi kaudu:
www.tartuvald.ee/maarja-magdaleena-lasteaed

Tartu vallale on esitatud üle 553 energiahinna hüvitise taotluse

Tekst ja foto: Anne Aleksejev, Tartu valla sotsiaal- ja haridusosakonna juhataja

3. veebruari seisuga oli energiahinna hüvitiste taotlusi saabunud Tartu valda kokku 553, neist elektrooniliselt 383.

28. jaanuari seisuga oli väljamaksete kogusumma 76 452,48 eurot. Suurim väljamakstava toetuse summa oli 1144,08 eurot. Väljamakseid teostatakse kord nädalas. Negatiivse otsuse oli selleks ajaks saanud 67 inimest.
Õnneks kõige kiiremad ajad on möödas ja enamus taotlusi on saanud vastuse. Lisa tööjõudu Tartu vald ei palganud. Meie sotsiaaltööspetsialistid on suure töö ära teinud!
Kõige kiiremal päeval laekus ühele ametnikule ca 70 telefonikõnet – peaaegu kõik helistajate küsimused olid erinevad. Sellest tulenevalt oli esimeste päevade tööpinge suur. Tänaseks on jäänud vaid need menetlused, kus on tekkinud probleeme sellega, et korteriühistute arved tuleb ümber teisendada. Veebruari alguses laekus meile keskmiselt 20 taotlust päevas ja arvata on, et nii jätkub maikuuni. Energiatoetusi saab veel taotleda tagasiulatuvalt 5 kuu kaupa, viimane kuu, mille eest hüvitist taotleda, on aprill.
Lisameetmena on Eesti Vabariigi Valitsus kehtestanud alates 2022. aasta jaanuarist elektri- ja gaasiarvetele hinnalae, millest ülejääva osa riik automaatselt kompenseerib. Esiteks kehtib hinnalagi kodutarbijatele 12 senti kWh kohta elektritarbimisele kuni 650 kWh. See tähendab, et kui elektri hind kas börsil või fikseeritud hinnaga paketis ületab 12 senti kWh, maksab selle osa elektriarvest kinni riik. Inimene selleks midagi ise tegema enam ei pea. Elektrimüüja edastab arve, kus hinnalage ületav osa on juba maha arvestatud. Teine hinnalagi kehtib gaasihinnale. See on kodutarbijatele 65 eurot MWh kohta, seda ületava osa kompenseerib riik täielikult kuni tarbimiseni 2,75 MWh.

Jaanuaris laekunud energiahinna hüvitise taotlused

Täiendava info saamiseks pöörduda Tartu Vallavalitsuse sotsiaalosakonna poole:
Anne Aleksejev, tel. 5340 1591, e-posti aadress anne.aleksejev@tartuvald.ee
Anne-Mai Ott, tel. 5196 7738, e-posti aadress anne-mai@tartuvald.ee
Triin Vaino, tel. 5344 9246, e-posti aadress triin.vaino@tartuvald.ee
Erle Kriisa, tel. 5302 6608, e-posti aadress erle.kriisa@tartuvald.ee

Tartu rahu sõlmimisest möödus 102 aastat!

Tekst ja foto: Katrin Sisask, Tartu valla Kuukirja toimetaja

Tartu rahu aastapäeval, 2. veebruari hommikul asetati pärjad Maarja-Magdaleena Vabadussamba ja Äksi Vabadussamba jalamile.

2. veebruaril 1920 sõlmiti Tartus Eesti Vabariigi ja Nõukogude Venemaa vahel rahvusvaheline leping, millega lõpetati Vabadussõda, määrati Eesti idapiir ning Nõukogude Venemaa tunnustas Eesti Vabariigi iseseisvust.
Tänavu möödus Tartu rahulepingu sõlmimisest 102 aastat. Pärgade panekuga tähistati rahulepingu aastapäeva ning mälestati Vabadussõjas langenuid. Kell 9.00 koguneti Maarja-Magdaleena kalmistule Vabadussamba juurde ja kell 10.00 Äksi kiriku juures oleva Vabadussamba juurde. Pärjad asetas Tartu vallavanem Jarno Laur.

Maarja-Magdaleena Vabadussammas

Laeva mälumängu viimane etapp oli pingeline, võitjaks tuli kohalik meeskond Ruubik

Tekst ja foto: Katrin Sisask, Tartu valla Kuukirja toimetaja

Sel aastal neljandat hooaega toimunud Laeva mälumängu viimane etapp toimus 25. jaanuaril Laeva Kultuurimajas.

Traditsiooniline mälumängu hooaeg Laevas kestab septembrist jaanuarini ja selle aja jooksul toimub 4 etappi. Kõigi etappide arvestuse üldvõitja saab endaga kaasa võtta kuldse rändkarika, mis jääb nende hoida kuni uue hooaja alguseni septembris.
Sel hooajal osales 7 võistkonda ja kohalike seas oli näha uustulnukaid Äksist, Lähtelt, Vedult ja oma esindus oli väljas ka Tartu linnast kohale tulnud meeskonnal.
Septembris toimunud 1. etapi kolm paremat meeskonda olid Ruubik, Karukäpad ja Vahemälu. Teise etapi järel juhtis endiselt Ruubik, kuid Vahemälu ja Karukäpad olid kohad vahetanud. Kolmas etapp oli täis ootamatusi ja enim punkte kogus võistkond Täpp, kellele järgnesid võrdsete punktidega Vahemälu, VPK ning Kajaloolased.
Viimane etapp oli ülipingeline ja tõi võistkondade edetabelis vaid mõnepunktised vahed. Esikohapunktid kogusid võrdselt Täpp ja Karukäpad ning sealt edasi tulid samuti võrdsete punktidega Ruubik, Vahemälu ja Kajaloolased.
Üldkokkuvõttes jäi seis põnevaks ja teise kuni neljanda koha määrasid vaid 0,5-punktised vahed. Siiski tuli kindlaks võitjaks 79,5 punktiga Ruubik. Teiseks jäi 75 punktiga Vahemälu, kellele järgnes kolmandana vaid 0,5 punkti vähem kogunud Täpp 74,5 punktiga. Neljandaks jäid Karukäpad 74 punktiga, kaotades kolmandale kohale samuti vaid 0,5 punkti. Kajaloolased kogusid 69,5 punkti, VPK 68 punkti ja Südalinn 51 punkti.

Põnevaid mälumänguelamusi Laeva mälumängus osalejatele uueks hooajaks septembris!

Laeva mälumängu hooaja võitjad – kohaliku meeskonna Ruubik liikmed (vasakult tagareast) Ilme Saks, Elviire Villa, Arvet Suvi, Tiit Sangla

Jääaja Keskuses avatakse veebruaris uus külalisnäitus „Isad ja pojad“

Jääaja Keskus

Veebruari lõpus avatav Eesti Loodusmuuseumi loodud ajutine näitus keskendub isade hoolele ja hooletusele looduses ning seletab lahti ka kõige keerukamad pärilikkuse küsimused. Näitus on avatud kõigile keskuse külastajatele kolmandal korrusel.

Eesti Loodusmuuseumi näitus „Isad ja pojad“ jaguneb mitmeks suuremaks teemaks ning pakub avastamist igas vanuses külastajatele. Lisaks isade rollidele oma järglaste kasvatamisel teeb näitus lihtsaks ja arusaadavaks keerukad teemad, nagu mõlemasoolisus, soo muutumine ning neitsisigimine. Luubi alla võetakse ka rakutasand – mulaažide ja mängude abil avatakse muidu silmale nähtamatu maailm, et paremini mõista viljastumist ja päri-

Foto: Eesti Loodusmuuseum

likkust.
Näituse „Isad ja pojad“ keskmes on isad looma- ja taimeriigis, nende seotus oma järeltulijatega, sugupõlvede kestmine ja liikide tulevik. „Isahoolele looduses on väga vähe tähelepanu pööratud ning isade olulisust üldiselt pigem alahinnatud, ometigi on see liigi jätkamise seisukohalt eluoluline,“ räägib näituse kuraator Lennart Lennuk.
„Säravaid näited leiab Eesti liikidest, mis tõestavad, et isahoolt esineb paljudes loomarühmades, aga ka värvikamaid näiteid isastest, kellel isahool puudub. Näitusesaalis saab teada ka seda, millised isad on hundid, karud ja ogalikud ning kas ja millist rolli mängivad nad oma järglaste kasvatamisel. Kes soovib, saab näitekirjanik Urmas Lennuki koostatud humoorikatest loomaisade arhetüüpidest leida endale kõige sarnasema – kas oled usin pesaehitaja ning täielikult truu ja hoolas pereisa nagu kobras või midagi vastupidist,“ räägib Lennart Lennuk näitusest.
Näitusesaalist leiab nii lugemist-vaatamist kui ka mitmeid eksponaate, kus külastajad saavad oma oskused ja teadmised proovile panna. Lapsed saavad näiteks leida erinevatele linnuliikidele õigeid pesasid ja juhtida tolmutera selle teekonnal õige sihtpunktini, proovida ise pesa ehitada ning panna ennast käo „kasuisa“ rolli. Lapsevanemad saavad aga tuvide sulevärvi näitel õppida isalt päritavate tunnuste avaldamise kohta, proovida kätt linnu, imetaja, putuka ja taime soo määramise mängus ning järjestada meioosi eri etappe.
Jääaja Keskuse tegevjuht Sigrid Sepp lisas, et „mõte antud näitus Jääaja Keskusesse tuua tekkis juba mõni aeg tagasi Eesti Loodusmuuseumit külastades. Näitus avab tõeliselt põnevalt isaduse rolli looduses ning avastamist ja uusi teadmisi jagub kõigile.“
Jääaja Keskuse ekspositsioon pakub külastajale ülevaadet jääaja tekkepõhjustest ja mõjust maakerale, Eestile ja Vooremaale, tutvustab Eesti looduse ja inimasustuse arengulugu pärast viimast jääaega ning kliimamuutuste põhjuseid ja nende uurimist. Jääaja Keskuses on võimalik tutvuda elusuuruses eelajalooliste loomadega ja kogeda elamuslikku ülevaadet sellest, kuidas on aastatuhandete jooksul kujunenud maailma ja Eesti loodus.

Rohkem infot näituse ning Jääaja Keskuse külastamise kohta leiad: www.jaaaeg.ee.

Raamatukogu lugu

Airi Kool, Maarja-Magdaleena raamatukogu direktor

Maarja-Magdaleena küla südames, pastoraadihoone teisel korrusel asub hubane raamatukogu. Kodu raamatutele ning kohtumispaik inimesele ja raamatule.

Lugu ajas, ajalugu
Esimesed teadaolevad andmed katsest luua Maarja kandis raamatukogu pärinevad 1883. aastast. 1883. aasta Postimees kirjutab: „Kudina vallas Kassema külas on jõulust saadik hea samm edasi astutud. Uuel aastal jõulukuuse juures võtsid noored mehed nõuks enestele raamatukogu asutada.“ Päris kindlasti tegutses raamatukogu 1890. aastal asutatud Maarja-Magdaleena Laulu- ja Mänguseltsi juures. Tsaariajal oli rahvaraamatukogude asutamine keeruline ettevõtmine, kuid Maarja rahvas oskas asju ajada, sest juba 1891. aastal oli mänguseltsi raamatukogul tegutsemisluba käes.
Võta siis näpust, on Maarja-Magdaleena raamatukogu tänavu 139-aastane või 131-aastane. Viimastel aastatel oleme teemat korduvalt arutanud ja mõelnud, milline aastaarv meie raamatukogu asutamise alguseks lugeda, kuid polegi päris lõpliku selguseni jõudnud. Peaksime vist ikka tegutsemisloast lähtuma... või mida, Sina, lugeja arvad? Võid meile julgelt teada anda.
Aga nüüd, kus raamatukogu alguse lugu on teada, põgusalt ka lähimast minevikust. Raamatukogu toimetab praegustes ruumides alates 2011. aastast. Nagu eelnevalt mainitud, asub raamatukogu maja teisel korrusel, kuhu viib väärikas „kurviga“ trepp, nii et kahjuks liikumisvaegustega inimesed ei pruugi meie juurde pääseda. Aga pole hullu, lepime kokku ja raamatukogu tuleb raamatukoguhoidja näol alla vastu ning lugemisisu ei jäämitte rahuldamata.
Viimase 55 aasta jooksul on raamatukogus tegutsenud mitu raamatukoguhoidjat. Neist väärikaima staažiga ja Maarja-Magdaleena raamatukogu julgelt oma elutööks pidada võiv Kaie Põdra tervitas meie lugejaid ühtejutti lausa 50 aastat. Aitäh, Kaie, oled olnud mitmele põlvkonnale suunanäitajaks! Kaie järel võtsin raamatukogu töö üle mina, Airi. On olnud huvitav ning pisikesi muutusi ja uuendusi täis aeg. Vahepeal rõõmustas meie lugejaid oma rahuliku meele ja südamliku naeratusega Heidy Prükk, aitäh, Sulle! Täna toimetab igapäevaselt raamatukogus Katrin Kool, kes rõõmustab külastajat oma osavõtlikkuse ning julgusega alustada uusi ettevõtmisi, aitäh Sulle ja edu!
Maarja-Magdaleena raamatukogu teeninduspiirkonna elanikest kasutab raamatukogu teenuseid igal aastal rohkem kui kolmandik elanikkonnast. Viimasel aastal on küll külastatavus ja laenutuste arv veidi langenud, kuid endiselt toimetame ja tegutseme aktiivselt ja ootame inimesi raamatukokku! Küll see haiguselaine kord lõppeb ja siis on eemal olnud lugemissõbral alles üllatus, kui palju raamatuid on meile vahepeal saabunud.

Mida me raamatukogus teeme?
Klassikaliselt on raamatukogu koht, kust laenutada raamatuid ning päevakajalist perioodikat – nii ka Maarja-Magdaleena raamatukogu. Meie fondis on enam kui 13 tuhat raamatut ning igal aastal pakume lugejale kohapeal tutvumiseks ja koju laenutamiseks ligikaudu 30 erinevat perioodikaväljaannet. Meie lugejate jaoks on mõlemad ühtviisi olulised.
Aga Maarja-Magdaleena raamatukogu

RAAMATU-KOGUDE AASTA 2022

Uuel aastal uued ajad
Alates 1. veebruarist 2022. aastal on Maarja-Madaleena raamatukogu avatud:
E–N kell 9.00–17.00
R kell 9.00–15.00
Iga kuu 1. laupäeval kell 10.00–14.00

Kohtumiseni ikka raamatukogus!

Foto: Katrin Kool

Foto: Katrin Kool

Foto: Katrin Kool

pakub veel midagi ekstra – nimelt laenutame oma lugejatele ka lauamänge. Meie kollektsioon suureneb igal aastal ning täna on meil pakkuda juba enam kui 40 erinevat lauamängu!

Maarja-Magdaleena raamatukogu korraldab mitu korda aastas professionaalse juhendajaga lauamänguüritusi, kus saab tutvuda nii kohapeal olemasolevate kui ka juhendaja pakutavate mängudega. Raamatukokku mängima tulla võib ka muul ajal. Rõõm on tõdeda, et mitu aastat väldanud töö kannab vilju – mängijaid jagub nii üritustele kui ka kodudesse. Lauamängud seovad põlvkondi ja sõpru – tule ja proovi, see on põnev maailm!

Oma igapäevatöös proovime lapsi ja raamatuid kokku viia, ilmselt oled isegi märganud, et raamat ja laps ei pruugi tänases maailmas just sama jalga astuda. Kuidas me seda teeme? Teist aastat korraldame J. V. Veski nim. Maarja-Magdaleena Põhikooli õpilastele laste lugemise väljakutse nimelist võistlust. Selle võistluse raames anname lastele ette valiku teemadest, mille alla sobivate raamatute laenutamist ja lugemist neilt ootame. Et väljakutse oleks tõesti kutsuv ja motiveeriv, otsime toetajaid erinevate kirjastuste, ettevõtete ja organisatsioonide näol, kes koos meiega tublisid lugejaid auhindadega kostitaksid. Jah, uskumatu, aga ka nii väike raamatukogu võib need toetajad leida ja meie auhinnafond ei ole nutune, seal on häid raamatuid, kinkekaarte, meeneid, midagi magusat... Ole ainult usin lugeja!

Mitmendat hooaega osaleme ka väiksematele lastele suunatud üle-eestilises lugemisprogrammis Lugemisisu. Samuti korraldame lastele erinevaid kunstialaseid võistluseid ning kohtumisi kirjanikega.

Ega me nende toimetamiste juures täiskasvanud lugejatki unusta. Möödunud sügisel käivitasime oma lugejatele lugemisbingo, mis sunnib lugejat mugavustsoonist natuke välja ja laiendab silmaringi. Jõudumööda korraldame lugejatele erinevaid kohtumisi kultuuritegelastega ning õpitubasid.

2022. aastal – raamatukogude aastal proovime oma pinnal eksponeerida igal kuul erinevaid näituseid. Jaanuaris näiteks sai meie juures tutvuda Tove Jannsoni elule pühendatud näitusega „Tove Jansson – elada, unistada, hõljuda“ ning veebruaris rõõmustab meie külastajaid Elle Metsa fotonäitus „Saarte lumm. Prangli ja Keri“.

Kõigi meie toimetamistega oled kursis, kui jälgid meid Facebookis: Maarja-Magdaleena raamatukogu või Tartu valla raamatukogude kodulehel.

Raamatusoovitused

Raamatusoovitus ei pea alati olema uuele raamatule, ka varem ilmunud raamatud on väärt taas kätte võtmist või esmakordset lugemist.

Üleskutse!

Hea piirkonna/valla elanik, kui tunned, et Sul on, mida teistega jagada, siis tee seda!

Maarja-Magdaleena raamatukogu on avatud koostööpakkumistele näituste korraldamiseks, loomingu esitlemiseks, oma ande tutvustamiseks.

Kui Sul on soov esitleda oma kunsti- ja/või kirjatöid, tahad oma pillimängu tutvustada või sahtlipõhjas olevat luulet ette kanda, otsid kohta, kus rääkida oma arusaamadest või teadmistest, siis võta meiega julgesti ühendust. Pakume hea meelega vastavalt võimalustele raamatukogu ruume loomingu esitlemiseks.

Loo autor soovitab:

Lastele

• **Astrid Lindgren „Bullerby lapsed“**

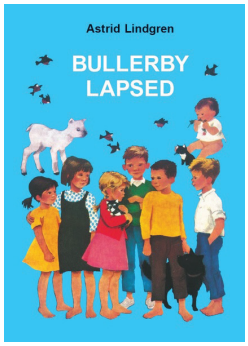

Lood õnnelikust ja põnevast lapsepõlvest, elust, mis on oluliselt erinev tänapäeva laste lapsepõlvest.

• **Katri Kirkkopelto „Molli“ ja „Popi“ sarjad**

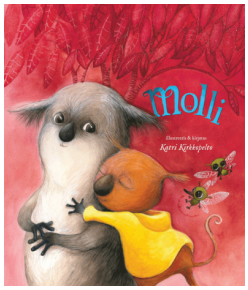

„Molli“ lasteraamatutes käsitletavad teemad: sõprus, armastus, teistest erinemine ja naeratused, mäng ja heasoovlikkus, koduigatsus ja julgus astuda väljapoole kodu turvalisi piire.

„Popi“ raamatutest käsitletavad teemad: rühmas ettetulev kiusamine, eneseusalduse kasvatamine, tunded ja sõprus.

•Liis Sein „Saskia otsib värve“

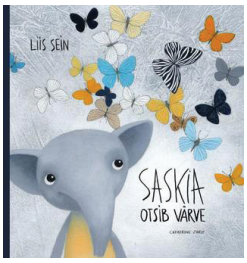

Elevanditüdruk Saskia on kurb, sest ta ei tunne värve. Ühel päeval otsustab ta värvid üles otsida ja nendega tutvust teha.

Noortele

•Suzanne Collinsi „Näljamängude“ sari

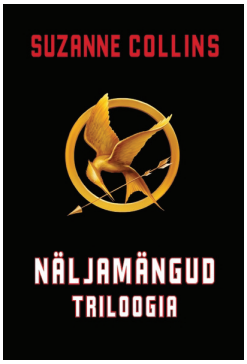

Pinevust, filosoofiat, seiklusi ja romantikat – kunagise Põhja-Ameerika varemetel asub särav Kapitoolium, mille elanike oodatuimaks meelelahutuseks on iga-aastased Näljamängud: võitlus elu ja surma peale ülisuurel areenil televisiooni otse-eetris. Mängude võitmine tähendab kuulsust ja rikkust, kaotus aga kindlat surma.

•Trudi Trueit „Explorer Academy“ sari

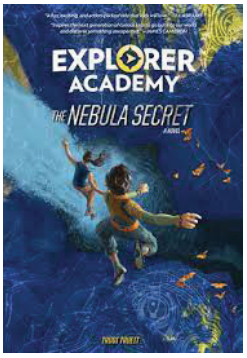

Avastajate Akadeemia on rahvusvaheliselt tunnustatud, faktidel põhinev seitsmeosaline raamatuseeria, mis on inspireeritud National Geographicu uurijate teadustööst ja seiklustest.

Täiskasvanutele

•Erich Maria Remarque „Arc de Triomphe“

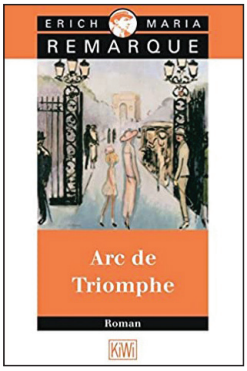

Remarque'i tippteoses arenevad okupeeritud Pariisis ühe inimese ümber nii kirglik armulugu kui ka külmavereline kättemaksuplaan, romaani liikumapanevaks jõuks on aga humanism.

•Paulo Coelho „Alkeemik“ ja „Accra käsikiri“

„Alkeemik“ on sümbolistlik muinasjutt sellest, kuidas kuulata oma südame häält.
„Accra käsikiri“ paneb meid mõtlema selle üle, kes me oleme, mida kardame ja mida tulevikult ootame.

•Christine Dwyer Hickey „Nääps“

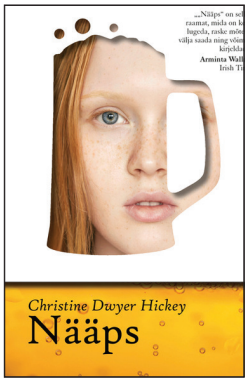

See on lugu sassis ja vastuolulisest lapsepõlvest, mis olenemata kõigest häirivast, mida vanemad korraldavad, on täidetud armastuse ning mõnikord ka naljaga.

•Anders Hansen „Ekraaniaju: kuidas digisõltuvus meie tervist ja heaolu mõjutab“

Teoses räägib Rootsi psühhiaater Anders Hansen, kuidas aju toimib ja mis juhtub, kui me vaatame igal võimalikul ja võimatul ajal oma arvutisse või nutitelefoni.

Lauamängusoovitus lastele: üksi mängimiseks Smart Gamesi mängud, näiteks pisikestele „Kolm põrsakest“. Lasteseltskonnale või väikeste lastega perele Halli Cups ja Outfoxed. Suurematele ja täiskasvanutele: Stone Age, Azul, Tiivulised ja Dixit.

Raamatukoguhoidja Katrin soovitab:

Lastele

•Magdalena Hai/Teemu Juhani „Painajapood“ sari

Lood räägivad iseäralikest juhtumitest ühes kummalises poes, mille omanik on natuke napakas vanahärra, kes pidevalt oma enda kauplusesse ära eksib, ema tublist abilisest Ninnist – 9-aastasest tarkpeast ning poes elavast vaimust.

•Lisa Papp „Madli-Liis ja varjupaigakoer“

Südamlik lugu tüdrukust, kes külastab koerte varjupaika ja uurib loomade käekäigu kohta. Soovitan ka teisi Madli-Liisi raamatuid.

Noortele

•Heli Künnapas „Tristan“

Lugu noorest koolitüdrukust, kelle suurimaks unistuseks on saada tantsijaks, sellest, kuidas ta maailm kokku variseb ning mis saab siis, kui üks unistus on ikka väga suur.

Täiskasvanutele

•Jorn Lier Horst „Politseiinspektor William Wistingu“ sari

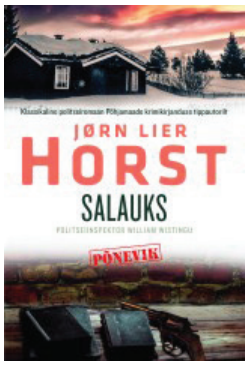

Autor on ise endine kriminaaluurija ja kirjutab tõeliselt kaasahaaravalt. Lood on põnevad ja paeluvad.

•Honoré de Balzac „Isa Goriot“

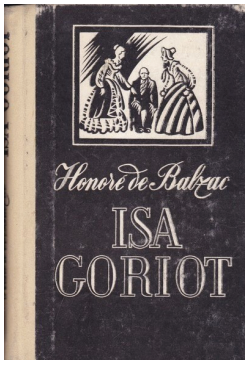

Mõtlema panev raamat lähedase armastusest, hoolivusest ja andmisest.

Lauamängusoovitus lastele: Väike prints ja Smart Gamesi sarja mängud, neid viimaseid on huvitav mängida isegi täiskasvanutel. Suurematele lastele ja peredele soovitan mänge Carcassonne ja Azul.

Lähte ÜG on kool, mis kutsub õpilasi ja õpetajaid sportima ning liikuma

Marina Getter Angerjas, Lähte Ühisgümnaasiumi koolilehe Lügemik reporter, ja õpetaja Triin Nagel

Lähte kool on Liikuma Kutsuvate Koolide võrgustiku liige alates 2020. aasta veebruarist. 2021. aasta sügisest osalevad 1. klassid pilootprojektis „Sport koolis.“ Viimase kahe aasta jooksul on toimunud mitmeid eri spordiüritusi nii õpilastele kui ka õpetajatele. Plaan on tegevustega jätkata ka edaspidi.

„Sport koolis“ on Eesti Olümpiakomitee uus projekt, kus 1. klassidel on ühes nädalas lisaks kehalise kasvatuse tundidele veel kaks liikumistundi. Esimesel perioodil toimusid üldkehalise ning rütmikatunnid. Kooliaasta alguses 7. oktoobril toimus perepäev, kus tutvustati lapsevanematele projekti olemust ning tehti koos sporti. „See projekt suurendab oluliselt laste kehalist aktiivsust ja toetab liikumisoskuste omandamist erinevate spordialade kaudu: üldkehaline ettevalmistus, rütmika, judo, suusatamine ja kergejõustik. Selline järjepidev tegevus kujundab lastes harjumust sportida ja liikuda. Ja eriti tore on see, et vanemad toetavad seda tegevust ning lõid ka ise kaasa sügisesel perespordiüritusel,“ selgitas kooli korraldusjuht Anneli Kumar.

Ülejäänud kooliastmetele korraldavad eri üritusi ka gümnasistid. Kooli 11. klassi õpilased Oliver Vahter ja Andreas Sass valisid oma projektitööks teema „Liikumistegevused teisele kooliastmele.“ Idee pakkus neile välja korraldusjuht Anneli Kumar ning noormehed olid usinate spordiharrastajatena mõttega nõus. Projektitöö raames korraldasid poisid 18. novembril 4. ja 6. klassidele aulas teatejooksu, kus sel korral osales kolm klassi. Võitjad said auhinnaks õunakotid. „Oli põnev uus kogemus, poleks arvanud, et kunagi sellist üritust läbi viin. Osalejad olid tublid ja loodan, et järgmine kord on osalejaid rohkem,“ kommenteeris esimest korraldamist Oliver Vahter.

3. ja 4. kooliastme õpilastele toimus 3. detsembril kooli aulas teatevõistlus, mille korraldajateks olid Martin Latsuk ja Marten Kahar. 4. kooliastmest osalesid võistlusel kaks klassi – 10.ms ja 12.ms, seekord panid võistluse kinni 12.ms. „Närv oli alguses ikka sees, aga kui klassid aulasse kogunesid, kadus närv vaikselt ära. Kindlasti olen veidi pettunud, et osalejaid oli vähe, aga esimene kord ongi nii parem. Loodan järgmine kord rohkem klasse näha,“ kõneles pärast võistlust Martin Latsuk.

Viimati toimusid kogu koolile hoogsad tantsuvahetunnid.

3. ja 4. veebruaril kutsusid 11. klassi noormehed Oliver Vahter ja Andreas Sass kõik õpilased ja õpetajad pikkadel vahetundidel aulasse tantsima. Kuigi haiguste tõttu puudujaid oli palju, jagus siiski inimesi ka muusikat nautides tantsu vihtuma. Õppeaasta esimesel poolel on õpilastele tantsuvahetunde korraldanud eri kooliastmete õpetajad ning need on olnud väga populaarsed.

Lisaks õpilastele korraldavad erinevaid tegevusi pedagoogid, kes saavad liikumist kaasata ka ainetundidesse. „Koolipäevas on lastel väga palju istumist, seepärast püüavad õpetajad tuua koolitundi veidi rohkem liikumist nii liikumispauside (harjutus- ja sirutuspausid) kui ka aktiivsete õppimismeetoditega (rühmatöö, mängulised tegevused, avastusõpe, õuetund, aktiivne kodutöö). Meie siht on, et liikumine kujuneks koolipäeva ja koolikultuuri loomulikuks osaks,“ sõnas Lähte ÜG korraldusjuht Anneli Kumar.

Foto: erakogu

Uut projekti „Sport koolis“ tutvustati 1. klassi laste vanematele käesoleva õppeaasta oktoobri alguses toimunud perepäeval, kus tehti koos ka sporti.

Foto: Reelika Rahu

Eelmise aasta 3. detsembril toimusid sportlikud mängud ka gümnasistidele

Foto: Reelika Rahu

2021. aasta novembris sportisid kooli aulas 2. kooliastme klasside 10-liikmelised võistkonnad

Meenutused Jõuluhommikutest Kõrveküla lasteaias Päikeseratas

Marina Gerts

Jõuluaeg on alati olnud üks ootuste, lootuste ja imeliste hetkede aeg. Nii ka meie lasteaias.

Detsembris toimusid kolmel reedel Jõuluhommikud, kus lapsi üllatasid oma sekeldustega meie oma lasteaia tegelased – Kännualused. Nendega liitusid metsloomad Rebane, Hunt ja Jänes, kes olid neile igati abiks. Esimesel Jõuluhommikul toimetasid metsloomad kohale suure postipaki, milles oli Päkapikk. Iga rühm sai Päkapikult ülesande – meisterdada looduslikust materjalist endale päkapikk. Järgmisel korral unustasid Kännualused poest piparkoogitaigna ostmata ja siis tuli helistada ning tellida see Volkilt. Ja kes muu see kullerteenust osutasid kui ikka Rebane, Hunt ja Jänes. Nende transpordivahendiks oli soome kelk, millega toodi kaup kohale. Kolmandal Jõuluhommikul said lapsed rühmadesse väga hariva raamatu „Mis on biomajandus?“, et rohkem teadvustada nii suurtele kui ka väikestele oma kõige kallima vara – looduse hoidmist. Meie Jõuluhommikud täis laulu, tantsu, naeru tegid jõuluootuse väga meeldejäävaks.

Lähte raamatukogus eteldi

Ilona Võik, Lähte Ühisgümnaasiumi emakeeleõpetaja

Sel aastal toimus õpilasetlejate vabariikliku konkursi piirkonnavoor Lähtel.

Oludest hoolimata saime maakonnavooru tehtud. Osalejate arv kahanes küll päevadega nii distantsõppe, haigestumise kui ka lähikontaktsuse tõttu, aga ajad lihtsalt on sellised. Raamatukoguaastale kohaselt kasutati konkursiks Lähte Ühisraamatukogu hubaseid ruume.

7.–9. klassi arvestuses võitis Kõrveküla Põhikooli õpilane Säde Einasto, keda juhendas Reet Rosenberg. Säde saab oma esitust korrata vabariiklikus voorus.

Meie valla õpilastest osalesid konkursil veel:
Juhan Kivastik (Kõrveküla Põhikool, juhendaja Külvi Rebaste);
Sten Martin Lehtsalu (J. V. Veski nim Maarja-Magdaleena Põhikool, juhendaja Kristi Jaanus);
Eleliis Orma (J. V. Veski nim Maarja-Magdaleena Põhikool, juhendaja Marje Koorits);
Kaarel Kristofer Kerge (J. V. Veski nim Maarja-Magdaleena Põhikool, juhendaja Marje Koorits).

Foto: Heili Tali

Vasakult Karita Tilk, Märt Koik, Säde Einasto ja Kreet Klamp

17. jaanuaril avati Äksis Järve pood

Tekst ja fotod: Katrin Sisask, Äksi aleviku elanik

Kooliaasta alguses liikvele läinud teave Äksis asuva Atsi poe sulgemisest tekitas kogukonnas ärevust. Ühiselt asuti otsima uut poepidajat.

Sama tegi ka Tartu Vallavalitsus, kuulutades oktoobris välja poepidaja leidmiseks avaliku konkursi. Kahjuks huvilisi ei olnud.

Paljud Äksi elanikud ja kogukonnaliikmed hakkasid otsima võimalusi, kuid ühtegi head lahendust silmapiiril ei paistnud. MTÜ Äksi aleviku kogukond suhtles jooksvalt vallavalitsusega, kes oli valmis välja kuulutama uue konkursi poepidaja leidmiseks.

Viimases hädas tuli haarata kõikvõimalikest õlekõrtest. Nii ma siis astusin ühel õhtul sisse Lähte Pargi poodi. Ütlesin tere ja rääkisin oma loo ära. Vastuseks sain, et oi, kas tõesti, ma pidavat olema juba kolmas inimene kes sel päeval seda juttu neile rääkimas käis.

Neid käike Pargi poodi Lähtel sai ette võetud veel mitmeid. Eriti eredalt on meeles mul kord, mil seisin poe ukse taga ja mõtlesin: „No mida ma saaksin veel öelda. Äkki ma ootan veel ja ei lähegi täna? Tulen homme tagasi?“ Kuid ometi avasin ukse ja astusin sisse. Sel korral oli midagi teisiti. Pargi poe omanik Ly Muttik oli rõõmsas tujus nagu alati, aga ma nägin tema silmis teistsugust sära ja sel korral sain vastuseks, et nad mõtlevad poepidamise ülevõtmise peale. Lubasid minna Äksis asuvaid poeruume vaatama!

Sellest päevast alates algas üks suuremat sorti sagimine. Kõigepealt kutsusime kokku kogukonna koosoleku, kuhu kaasasime Pargi poe, Jääaja Keskuse ja Tartu Vallavalitsuse, et koos arutada vajadusi, ja valla pakutavaid tingimusi ruumide osas.

Aega küll läks, aga asjast sai asja! Jõulupühade ajal 27. detsembril sain Pargi poepidajalt info, et juba järgmisel päeval alustatakse ruumide korrastamisega. Üleskutse kõigil kogukonnaliikmetel talgutel osalemiseks sai saadetud kiiremas korras läbi aleviku meililisti ja Facebooki.

Kokku kolmel päeval veetsid erinevad inimesed Äksist ja lähiümbrusest mitmeid tunde avatava poe seinu värvides, riiuleid puhastades ja ruume korrastades. Loomulikult oli kohal ka poepidaja ise oma meeskonna ja pereliikmetega.

Järve pood on avatud! Esimest ostu on tegemas Tartu Vallavalitsuse liige ja arendusosakonna juhataja Tarmo Raudsepp

Paralleelselt talgutega otsiti poodi müüjat ja kuulutati välja poenime konkurss. Kõik said pakkuda meelepäraseid nimesid poele nii meili teel kui ka Facebookis.

Lõplikku nime valikut kommenteerib Järve poe juhataja Riina Tiirmaa järgnevalt: „Kui Lähtel on Pargi pood pargi servas, siis Äksis on Järve pood järve kaldal!“

Järve poe avamine. Vasakult poemüüja Kairi Hermits, Kasepargi OÜ omanik Ly Muttik ja Järve poe juhataja Riina Tiirmaa

Nagu valatult leiti viimasel hetkel poodi ka väga tore ja sõbralik müüja Kairi, siitsamast lähedalt, teiselt poolt Saadjärve kallast.

Peagi jõudis kätte 17. jaanuar, mil Äksis avati taas kauplus – Järve pood. Päev enne avamistki oli poepidajal palju tegemist ja osad kogukonnaliikmed käisid ka siis veel abis. Täna on pood avatud E–R kell 10.00–19.00. „Plaanis on kevade poole avada pood ka nädalavahetusel, aga täna ei oska veel lubada, millal see olema saab,“ selgitab Ly Muttik.

Poe avamisel sai igaüks ise oma silmaga uudistada, milline on üks pood, mille olemasolusse on pandud terve kogukonna hing, seinad said värvitud kogukonnatalgutel ja mis alustas tegevust pisikeses alevikus, vastupidiselt üle-eestilisele trendile kõik poed maapiirkonnas sulgeda. Toimus pidulik lindi läbilõikamine, söödi Äksi kondiitri Reeda Pagari pirukaid ja maitsti kringlit. Loomulikult tehti avamise ajal ka palju oste oma uuest kodukoha kauplusest. Kõik ikka selle nimel, et elu maal jätkuks ja pisikesed poed säiliksid!

Kogukonnaliikmed tulid poe korrastustalgutele appi!

Kasepargi OÜ omanik Ly Muttik:

Juba minu vanavanemad olid kaubanduses tegevad. Lähtel asuva Pargi poe maja ostis 90-ndatel minu ema. Tegu oli hoonega, kus varem tegutses saun. Äksis poe avamise käigus saime teada, et ka Järve poe ruumid asuvad endises saunamajas. Ei teagi, kas on see juhus või saatuse tahe?

Kasepargi OÜ on asutatud 4. detsembril 1991. a. Lpasest saati käisin emal poes abis. Pargi poel Lähtel läheb hästi – piisavalt, et saame olla rahul. Tee-

me palju koostööd kohalike ettevõtetega ja üritame suurtest ketipoodidest erineda oma tootevalikuga. Midagi peab ju olema, et konkurentsis vastu pidada. Täna on kohalikest meie kindlateks koostööpartneriteks Reeda Pagar ja Vasula aed. Suur nõudlus on ka Rõngu Pagari toodete järele.

Peamised põhjused, miks me alguses olime Järve poe avamisel ettevaatlikud, seisnevadki selles, et ettevõtjale on see suur risk. Kui ees oleks ootamas olnud suured pudrumäed ja piimajõed, siis tahaksid ju kõik poeketid maal uusi poode avada. Kahjuks see nii ei ole. Tuleb olla väga loov ja leidlik, pakkuda midagi sellist, mida suurtel poekettidel ei ole. Risk on väga suur ja alguses ületavad kulud kindlasti tulusid. Talvine periood on vaieldamatult väiksema tuluga ja parem oleks olnud alustada kevadel. Samas aga saime aru, et mida kauem kohalik pood Äksis suletud on, seda suurem on tõenäosus, et inimesed leiavad ostlemiseks teised võimalused. Iga klient ja ost on pisikese maapoe jaoks üliolulline. Seetõttu paneme sellele väga suurt rõhku, et kõik ostjad rahule jääksid ja kõigi soovid saaksid täidetud. Kui poelettidelt on midagi puudu, võib julgelt müüjale teada anda – teeme kõik selleks, et kaubavalik oleks iga kliendi vajadusi arvestav.

Järve poel Äksis on kahel esimesel nädalal läinud hästi. Oleme üllatunud, et nii palju ostetakse puu- ja juurvilju, leiba, saia, liha. Tänaseks on suurem kadalipp läbitud ja poes kõik toimib. Meil on suurepärane müüja ja toredad inimesed Äksist, kes ise avaldasid soovi just meie poe järele oma kodukohas. Kui ikka erinevad inimesed mitme nädala jooksul käivad rääkimas, et nii väga on meid sinna vaja, kuidas me siis saaksime öelda ei?

Meil on vedanud, et Lähte ja nüüd ka Äksi inimesed väärtustavad oma kodukoha väikest poodi. Igal pool Eestis ei ole nii hästi. Soovime väga tänada kogukonda – kõiki neid Äksi ja lähiümbruse inimesi, kes on meile pakkunud oma abi, ARENS AS-i, Reeda Pagarit, Tartu Vallavalitsust ja Jääaja Keskust. Aitäh, et olete olnud nii abivalmid ja toredad!

10. märtsil **Pargi poes** Lähtel kell 11.00–13.00 **Rõngu pagari toodete degusteerimine.**

11. märtsil **Järve poes** Äksis kell 11.00–12.00 ja kell 18.00–19.00 **Kehtna Lihatööstus OÜ toodete degusteerimine.**

Korraldatud jäätmehoolduse muudatused Tartu vallas

Triin Nõmmistu, MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskuse projektijuht

Tartu Vallavolikogu võttis 26.08.2021 toimunud istungil vastu määruse, millega muudetakse seni kehtinud „Tartu valla jäätmehoolduseeskirja“ ja läbi selle jäätmehoolduse korraldust.

Muudatused saab laias laastus jagada kaheks – esimene neist on seotud ühtse jäätmeveopiirkonna tekkimisega ja teine korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikide suurenemise ja sellega seotud tingimustega.

Muudatuste tegemine on vajalik mitmel põhjusel. Esiteks on Eesti riigil 2025. aastaks eesmärk saavutada vähemalt 55% majapidamises tekkivate jäätmete ringlussevõtt. Läbi selle muutub järjest olulisemaks jäätmete liigiti kogumine tekkekohas, et tagada jäätmete parem kvaliteet ja suurem ringlussevõtmise võimalus.

Lisaks soovitakse ühtset jäätmekorraldust kogu vallas. Peale valdade liitumist tekkis Tartu valda kolm jäätmeveopiirkonda – Tabivere, Tartu ja Laeva. Jäätmeid veab kõigis piirkondades küll sama ettevõte (Ragn-Sells AS), kuid tingimused ja veetavad jäätmeliigid on eri piirkondades erinevad ja erinevalt ka hinnastatud. Uue eeskirjaga soovitakse kehtestada ühetaolised nõuded kogu vallas.

Tabivere veopiirkonnas lõppes hankeperiood 30.09.2021, Tartu ja Laeva veopiirkonnas lõpeb see 30.06.2022. Piirissaarel jäätmeveo piirkonda ei ole. Seal hakatakse kinnistutelt segaolmejäätmeid koguma alates 01.07.2022. Piirissaarel tekkivad biolagunevad jäätmed kompostitakse kohapeal ning sealsesse jäätmejaama paigutatakse klaasi-, metalli- ning vanapaberi- ja papikonteinerid, mida tühjendatakse 12-nädalase intervalliga.

Et tagada kogu vallas ühetaolised nõuded, tekib alates 01.07.2022 üks jäätmeveo piirkond.

Kuna tänaste piirkondade hankeperioodide lõpuajad on erinevad ja Tabivere piirkonna endine hange juba läbi, siis rakendusid uued nõuded seal juba 2021. a oktoobris ning võimalus erinevaid jäätmeid korraldatud jäätmeveo raames üle anda tekib Tabivere piirkonnal juba 2022. a märtsis. Tartu ja Laeva piirkondades hakkavad uued nõuded kehtima alates 01.07.2022, peale seda tekibki üks, ühesuguste tingimustega veopiirkond üle valla.

Ühe põhjusena, miks muudatused on vajalikud, saab kindlasti välja tuua inimeste keskkonnateadlikkuse suurenemise ja sellega seoses järjest suurenevat huvi jäätmete liigiti kogumise võimaluste osas.

Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus koostas 2020. aastal uuringu „Segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguse uuring“. Selle uuringu kohaselt leidub segaolmejäätmetes (massiprotsentides) 32% biojäätmeid (köögijäätmed, aiajäätmed) ja 32% pakendijäätmeid, lisaks veel paberit ja kartongi.

Seega sisaldab meie tavapärane segaolmejäätmete prügikast väga palju sellist kraami, millega saab veel midagi kasulikku ette võtta.

2023. aasta lõpuks peab kõikides omavalitsustes olema loodud elanikele võimalus ära anda köögi- ja sööklajäätmeid ehk toidujäätmeid korraldatud jäätmeveo raames või tuleb jäätmed oma kinnistul kompostida. Et saavutada aastaks 2025 vähemalt 55% majapidamises tekkinud jäätmete ringlussevõtt, on vajalik luua elanikele võimalikult mugavad jäätmete liigiti kogumise lahendused.

Mis siis muutub? Lisanduvad uued kohustuslikult või vabatahtlikult üleantavate jäätmete liigid.

Kõigil jäätmevaldajatel on kohustus lisaks segaolmejäätmetele liigiti koguda ja üle anda ka toidujäätmeid.

Toidujäätmete eraldi kogumine on ka

riiklikult üheks peamiseks eesmärgiks jäätmete kogumise edendamisel. Lisaks kogumismahutiga kogumisele on võimalik toidujäätmeid kompostida eramajade kinnistutel ja see on ka eelistatud lahenduseks.

Tihehoonestusalal asuvates elamutes võib köögi- ja sööklajäätmete kompostimiseks kasutada ainult kinnist kompostrit.

Hajaasustuses võib kasutada ka kompostimist lahtises anumas. Samas tuleb jälgida, kuhu kompostri või anuma paigutad! Tuleb jägida, et see oleks vähemalt 3 meetri kaugusel naaberkinnistust, kui naabrid ei lepi kokku teisiti, ja vähemalt 10 meetri kaugusel kaevust. Kompostimisel tuleb järgida nõudeid, mis tagavad, et jäätmed ikka ilusti komposteeruksid ega tekitaks lõhnahäiringuid. Kompostimise nõuetest leiate varsti infot ka valla kodulehel.

Oluline on teada, et toidujäätmete veoga liidetakse kõik elanikud automaatselt. Seega, kui elanik soovib kasutada kompostimise lahendust, siis tuleb sellest valda teavitada vastava avalduse esitamisega. Kui elanik soovib korraga nii kompostida (nt ainult suvel) kui ka kogumismahutiga koguda ja toidujäätmeid jäätmevedajale üle anda, siis see on ka võimalik. Elanik saab igal ajal tellida endale jäätmevedajalt kogumismahuti ja asuda jäätmeid üle andma. Kuna toidujäätmete liigiti kogumine on tõesti väga oluline tegevus, siis kehtestatakse nende üleandmisele ka soodsam hind võrreldes segaolmejäätmega.

Kõikides kortermajades on kohustuslik koguda ja üle anda segaolmejäätmeid, toidujäätmeid, paberit ja kartongi.

Vabatahtliku teenusena on võimalik üle anda ka pakendeid ja suurjäätmeid. Suurjäätmete vedu (tasuline) toimub Tartu vallas iga kalendrikuu kolmandal teisipäeval. Suurjäätmete veotellimus esitage:
tellimus@ragnsells.com. Tellimuses kirjutage, mida ja millises koguses soovite üle anda.
Ühe suurjäätmete veokorra maksimaalne maht on kuni 5 m³. Tegemist on elaniku poolt jäätmevedajalt ettetellitava teenusega ja jäätmed viiakse ära mugavalt elaniku koduukse eest.
Jäätmete kogumismahutite tühjendamise minimaalsed ajad on fikseeritud vaid segaolmejäätmete ja toidujäätmete osas, muude kogumismahutite tühjendamine toimub vastavalt vajadusele, mille elanik ja jäätmevedaja saavad omavahelises lepingus kokku leppida. Tühjendusvälba määramisel on oluline silmas pidada, et kogumisvahend ikka mahutaks kõiki tekkivaid jäätmeid ja oleks välditud jäätmereostuse teke. Hoiame oma koduvalla ikka puhtana!
Võib tunduda, et kortermajadel on liiga palju jäätmeliike, mida koguda, kuid see on uus normaalsus, et jäätmed kui väärtuslik ressurss ei läheks raisku. Tekkekohal kogumisteenuse pakkumine on tegelikult mugavusteenus ja elanikul langeb ära vajadus jäätmekott käes otsida, et kuhu ma need nüüd panna saan ja kas avalikus kogumismahutis üldse on enam minu jäätmekoti jaoks ruumi.

Kogumisvahendite ostmisel või rentimisel saavad nii eramajade omanikud kui ka korteriühistud võtta kasutusele ka ühismahuteid, et vastavaid kulusid jagada. Ühismahuti kasutajate arv ei ole piiratud.

Eramajade omanikud peavad tegelikult koguma kõiki neid samu jäätmeliike, mida kortermajad kohustuslikus korras koguvad ja annavad jäätmevedajale, kuid nemad peavad need jäätmed siis ise viima vastavasse jäätmekogumispunkti. Samas on ka igal eramaja omanikul võimalus tellida jäätmevedajat endale kõiki neid kogumismahuteid, mida ka kortermajad kasutavad.
Jäätmete liigiti kogumist tuleb võtta tõsiselt, sest juhul, kui elanik paneb nt toidujäätmeid endiselt segaolmejäätmete kogumiskasti, siis tegemist on rikkumisega, mis jäätmevedaja poolt fikseeritakse, sellest teavitatakse ka elanikku, kes saab oma teo eest kõrgem tasuga prügiveo arve. Nii et muretum, odavam ja korrektsem on mitte panna jäätmeid valesse kogumiskasti.
Kuidas jäätmeid õigesti koguda, millal on tegemist pakendiga ja millal mitte ja kõikidele muudele korraldatud jäätmeveoga seotud võimalike teemade osas koostab vald ka vastavad juhendid. Lisaks edastab ka jäätmevedaja vallaelanikele eraldi detailse infolehe korraldatud jäätmeveo kõikide tingimuste ja võimaluste osas.
Kuna jäätmeliikide heast tundmisest hakkab edukas liigiti kogumine pihta, siis alltoodult on mõned mõisted lahti seletatud.

Olmejäätmed on kodumajapidamisjäätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostise ja omaduse poolest samalaadsed jäätmed.

Segaolmejäätmed on liigiti kogumisest üle jäänud olmejäätmed või nende sortimisjääk. Segaolmejäätmed on näiteks määrdunud ja katkised riided, jalanõud, pehmed laste mänguasjad, toidujäätmetena tekkivad suured kondid, toidulisandid ja vitamiinid, kosmeetika, mähkmed, kassiliiv, CD-plaadid, tühjad/katkised pastapliiatsid, hõõgniidiga lambipirnid, jahtunud tuhk jms.

Taaskasutatavad jäätmed on jäätmed, mille taaskasutamise toimingud on jäätmeseaduse ja selle alamaktidega kirjeldatud.

Pakendijäätmed on mis tahes pakend või pakendimaterjal, mis muutub pärast pakendi kasutamist jäätmeks.

Biolagunevad aia- ja haljastujäätmed on aedade ja haljasalade hooldamisel tekkinud biolagunevad jäätmed, nagu rohi, lehed, peened oksad ja muu taoline.

Biolagunevad toidu- ja köögijäätmed on kodumajapidamistes, jaemüügikohtades ja toitlustusasutustes tekkinud toidu- ja köögijäätmed. Biojäätmete mahutisse pane ainult biolagunevad jäätmed lahtiselt, paberkotis või täielikult biolagunevas kotis (kilekotid keelatud). Konteineri hügieeni ja puhtuse tagamiseks vooderdab Ragn-Sells biojäätmete konteinerid biokotiga. Biolaguneva koti maksumuse leiate hinnakirjast.

Ehitus- ja lammutusjäätmed on ehituse, remondi ja lammutamise käigus tekkivad jäätmed.

Suurjäätmed on jäätmed, mida kaalu või mahu tõttu ei ole võimalik paigutada mahutisse, nagu mööbliesemed, vaibad, madratsid, kardinapuud, aknaraamid, kraanikausid jms. Suurjäätmetena ei käsitleta ehitusjäätmeid ning suuremõõtmelisi probleemtooteid, nagu autoromud või nende osad (sealhulgas vanarehvid) ning elektri- ja elektroonikaseadmeid või nende jäätmeid (sealhulgas pesumasinad, telerid, külmkapid, elektripliidid) ja muid tootjavastutusega hõlmatud jäätmeid.

Tervishoiujäätmed on tervishoiu-, hoolekande- või veterinaarteenuse osutamisel tekkinud nakkusohtlikud, bioloogilised, ravimi- ja muud jäätmed.

Kompostimine on biolagunevate jäätmete töötlemine kindlate tingimuste alusel.

Komposter on orgaaniliste jäätmete lagundamiseks kasutatav selleks ettenähtud funktsionaalsusega seade.

Lähte Palalinn

Viivi Rohtla, endine Lähte Ühisgümnaasiumi ajalooõpetaja

Kuna Lähte Palalinna terviseradasid kasutavad nii ümberkaudsed elanikud kui ka kaugemalt tulnud, siis tasuks teada, mis kohaga tegu on, kust selline nimi saadud ja kujunemise lugu.

Kaardipõhi: Maa-amet.

Lähte küla on esmakordselt mainitud 1725. aastal Lechteküli nimega. Ilmselt on aga asustus siin varem olnud, sellele viitab Palalinna nimi. Tegu oli neemikule rajatud Tartu põhjapoolse naaberlinnusega. Sarnast linnuste ehitusviisi kasutati üle Eesti. Linnuse suuruseks on tänagi hästi jälgitav 34 x 28 m, kusjuures on selgesti eristatavad vallikraavid. Neljast küljest piirasid linnust järskude servadega vallikraavid, mis rajati selleks, et kaitsta vaenlase rünnakute eest ümberkaudseid elanikke, kes linnusesse ohu korral varjusid. Üks linnuse külgedest on tuntud Rebasemäe nime all, aja jooksul suusa- ja kõnniteena kasutatuna suhteliselt lauge küljega vallikraavi üks osa. Lõunapoolne külg on põllumaade laienedes madalamaks jäänud, kuid selgesti nähtav. Ida- ja läänepoolsed vallikraavid on praegugi järskude külgedega. Rajatud on linnus ilmselt 1. aastatuhande lõpus ja kasutatud 2. aastatuhande alguseni. Puitehitis ilmselt põles maha.

Arheoloogid ja ajaloolased on teinud linnusekohal väljakaevamisi, kuid leiud on olnud tagasihoidlikud. Küll aga on mõned sealt leitud potikillud näha Tartu Linnamuuseumis.

Linna nimetus tulenebki linnuse nimest, mis on üle Eesti kunagistele linnusekohtadele kerkinud linnade puhul tavaline. 50 aastat tagasi rääkisid kohalikud eakad inimesed, et nimetus Palalinn on ilmselt tulnud sellest, et kunagi on linnuse kõrvale rajatud väikeses asulakohas toimunud tulekahju, mis asula hävitas. Tänase põlema asemel öeldi palama. Ehk sellest siis ka nimi.

Peale II maailmasõda kasutati Palalinna lühikest aega ka Tartu sõjaväekarnisoni laskeharjutuste kohana. Idasuunas oleva ahervareme kohal oli karnisonile rajatud hoone, mis hiljem anti Sootaga sovhoosi töölistele korteriteks ja omandireformi järel kuulus see Sootaga mõisa omanikule Undritzale.

1960ndatel aastatel kasvasid Palalinnas praeguse järve kohal oleval mäel kidurad puud ja põõsad. Madalam tasane ala oli läände jääva Saava talu poolne osa. Kindlasti oli varemgi siin kaevandatud liiva tagasihoidlikumalt. 1960ndate aastate keskel rajati Lähte kooli direktori Arvet Ansperi ja kehalise kasvatuse õpetaja Enn Kanguri eestvedamisel Palalinna kaks võrkpalliplatsi.

1960-ndate aastate lõpus ja järgmise kümnendi alguses veeti praeguse järve kohal olevast neemikust liiva Tartu-Jõgeva maantee rekonstrueerimiseks ja täitmiseks tookordse Tartu rajooni piires. Vana maantee on näha pildilt ENE-s nimetuse Lähte alt. Vana maantee põhja saab näha Lähte tunneli kõrval oleva kuuseheki kõrvalt, kust maantee kulges.

Talispordipäev 1965. aastal. Taamal Saava talu. Foto: A. Sarve erakogu.

Ümberjärvejooks 1980ndate aastate alguses. Vaade lõunasuunalt. Foto: E. Laanese erakogu.

Tänane ujumiskohana kasutatav tehisjärv hakkas täituma tänu rohketele allikatele 1970-ndate alguses, mil tasandati tollase kruusaaugu küljed, kuhu juba kümnendi teisel poolel istutati männid. Tekkinud järve kaldale istutasid puid Lähte kooli õpilased. Esimese istutuse koolipoolse nõlva ülemisest osast viis liivatorm põllule. Palju aastaid oli näha, et teist korda istutatud männid olid kasvult väiksemad.

Enne ja peale II maailmasõda kiige- ja lõkkeplatsina kasutusel olnud kohal on Palalinnas toimunud alates kooli asutamisest arvukad üritused: lõkkeõhtud, maastikumängud, talispordipäevad, orienteerumis- ja motokrossivõistlused, jaanipäevad jpm.

Tänaseks on vana linnusekoht laienenud kruusakarjääridesse tekkinud järvede, spordirajatiste ja metsatukkadega kaetud suuremaks mitmehektariliseks alaks.

Loodetavasti paigutatakse taas linnust arheoloogilise mälestisena tähistav tahvel, mis oli veel seitse aastat tagasi olemas.

Teadmiseks Palalina lähiümbrusest veel, et Saava talust ca 300 m ida suunas asus Vene õigeusu kirik, mis lammutati 1979. aastal ja mille asukohta võib kunagise vundamendi jäänuste järgi aimata. Küll aga on säilinud kalmistu, kus aegajalt toimuvad matused. Siia on maetud kunstnik Paul Sepp ja mitmed kirikuga seotud vaimulikud.

Sihikindlalt viis oma mõtte Palalinna terviseradade ja vaatetorni rajamiseks ja ehitamiseks ellu Raul Edela, kellele pühendatud mälestuskivi avati 2021. aastal tema toetajate kaasabil. *(Toim. Raul Edela elust ja tegemistest saab lugeda 2021. a mai Tartu valla Kuukirjast, nr 271, lk 8–9.)*

Allikad:
Kaljola Kirt „Siin- ja sealpool maanteed. Tartu rajoon“. 1988.
Eesti esiajalugu. 1982. Eesti Raamat.
Tartu ajalugu. 1980. Eesti Raamat.
Autori ja Ene Laanese mälestused.

Tartu valla talimängud algasid I etapi võistlustega

Toomas Rosenberg, võistluste peakohtunik

29. jaanuaril toimusid Lähte spordikeskuses valla talimängude I etapi võistlused. Kavas oli murdmaasuusatamine, kiiruisutamine ja õhupüssist laskmine. Võistlejaid soosis päikeseline mõnus lumine talveilm, mis tõi suusa- ja uisurajale arvukalt osalejaid.

Murdmaasuusatamise lastedistantsidel olid vanuseklasside kiiremad tütarlastest Miina Kommusaar, Adeele Maria Kirss ja Tuuli Lill ning poistest Joosep Kommusaar, Siim Sander Vaher ja Robin Vaher. Naistest võitis esikoha Teele Lill ja meestest Kermo Tarv. Seenioride klassi parematelks olid Jaana Lukanen ning meestest Tõnu Põldma. Kokku käis suusarajal võistlemas 68 suusatajat. Võistkondlikult oli suusatamises parim Lähte aleviku võistkond.
Lähte uisurajal käis võistlemas 81 uisutajat. Tütarlaste vanuseklasside paremad olid Miina Kommusaar, Leene Mari Jurs ja Annabel Sarapuu ning poistest Rasmus Proovel, Paul Heinleht ning Robin Vaher. Naisvõistlejatest olid uisurajal kiiremad Estrit Aasma ning meestest Taavi Rubeika. Seenioridest olid paremad uisutajad naistest Jaana Lukanen ja meestest Agu Laas. Võistkondlikult võitis uisutamise spordikooli võistkond.
Laskmises olid teistest täpsemad vallavalitsuse ja volikogu võistlejad koosseisus Tarmo Raudsepp, Andrus Reinesberg ja Marite Reinesberg. Teise koha saavutas spordikooli ning kolmanda koha Lähte aleviku võistkond.
Üldkokkuvõttes asusid talimänge juhtima Lähte aleviku ja spordikooli võistkonnad, mõlemad on kolme alaga kogunud võrdselt 69 punkti. Kolmandal kohal on Kobratu küla Seltsing 62 punktiga. Järgnevad Tabivere Põhikool 58, Kõrveküla Põhikool 57, Vallavalitsus ja volikogu 56, Maarja-Magdaleena Põhikool 49, Lähte Ühisgümnaasium 46, Tabivere alevik 45 ja Laeva küla võistkond 40 punktiga.
Võistlust korraldab Tartu valla Spordiklubi koostöös Tartu Valla Spordikooliga.
Järgmiste etappide võistlused toimuvad 12. veebruaril Kõrvekülas ning 13. märtsil Tabiveres.
Täpsema info võistluste kohta leiate Tartu valla koduleheküljelt ja Tartu Valla Spordikooli Facebooki lehelt.

Äksist sirgunud judokas

Tekst: Ants Veetõusme
Fotod: erakogu

Jaanuari lõpus toimunud Eesti meistrivõistlustel judos tuli taas Eesti meistriks kehakaalus kuni 90 kg Tartu valla sportlane Mattias Kuusik.

See oli talle kaheksandaks meistritiitliks täiskasvanute hulgas. Nendest kolm on saavutatud absoluutkaalus, viimati eelmise aasta detsembris. Esimene medal – hõbedane – tuli täiskasvanute hulgas juba 2013. a, mil ta oli vaid kuueteistkümnene. Oma esimese kuldmedali võitis ta noorteklassis juba 2010. aastal.
Aga sportlastee algas Äksi poisil juba mitmed aastad varem, kui proovis algul judotrennis käia Tartus, kuid see oli logistiliselt suhteliselt raske ja nii sai õige hoo treeningutele siis, kui Jevgeni Kupri hakkas lapsi treenima Lähte maadlusmajas. Igal õhtul võttis ta poisid oma autosse, viis Lähtele, tegi trenni ära ja tõi poisid koju tagasi.
Nagu tavaliselt ei pidanud kõik vastu, kuid Mattias treenis hoolega ja selle tulemusena hakkasid ka võidud tulema ning ühel momendil tekkis vajadus hakata taas linnas trennis käima, kus oli judokaid rohkem ja tase kõrgemal.
Kahtlemata polnud maalt linnas käival poisil kerge kohaneda linnapoiste elu ja sporditegemise stiiliga. Kuid kuna Mattiase põhimõte oli, et loeb vaid tulemus tatamil, siis elas ta ka rasked momendid üle. Ja edu ei jäänud tulemata. 2013. a tuli ta kadettide Eesti meistriks ja juunioride meistrivõistlustel saavutas hõbemedali. Samal aastal saavutas ta esimesed võidud rahvusvahelistel võistlustel. Euroopa karikavõistluste etapil Kiievis oli ta kolmas ning Euroopa meistrivõistlustel Tallinnas saavutas ta samuti kolmanda koha. Sama aasta kadettide maailmameistrivõistlustel oli ta üheksas.
19-aastaselt tuli esimene rahvusvaheline edu ka täiskasvanute hulgas, mil ta ühel maailmakarikaetapil oli seitsmes ja teisel üheksas. 2018. a võitis Mattias Euroopa meistrivõistlused U23 vanuseklassis. Samal aastal võitis ta ka ühe Euroopa karikaetapi. Maailmameistrivõistlustel on ta parimaks kohaks jäänud üheksas. Veel pare-

Mattias Kuusik koos tublide spordipoistega Tartu Valla Spordikoolist

maid tulemusi saavutamast on takistanud teda tabanud traumad, mida on olnud pea igal aastal ja mis on teda tatamilt eemal hoidnud pool aastat kuni kolmveerand aastat. Tänu arstide pingutustele ja ta enda tahtejõule on ta ikka ja jälle naasnud tatamile ja seda edukalt.

Tiheda võistlusgraafiku kõrvalt suutis ta lõpetada edukalt Tartu Ülikooli nii bakalauruse- kui magistriõppes. Alates möödunud sügisest alustas ta ka tegevust treenerina Tartu Valla Spordikoolis. Viimastel aastatel on valla spordikoolis head tööd teinud treenerina Ats Kukk, kelle mitmed õpilased – Jakob Tõnnson, Marvel Kirs, Marlen Kirs – tõusid jaanuaris toimunud rahvusvahelisel võistlusel Elva Openi poodiumile.

Spordikooli direktori Agu Laasi sõnul on judo laste hulgas väga populaarne. Pärast seda, kui treenerina alustas tööd Mattias, siis on kõik grupid täis ja momendil rohkem lapsi juurde võtta ei saa. Ka Mattiase töö esimesed

Mattias Kuusik Kõrveküla Spordihoones trenni läbi viimas

viljad on olemas, sest temagi kasvandikud on mõnekuise treenimise järel võistlustelt koju toonud oma esimesed auhinnad. Tartu Kalevi jalgpalluritele annab ta üldfüüsilise ettevalmistuse treeninguid. Peale selle on tal ka grupp harrastajaid, kellele ta annab trenni hea kehalise vormi hoidmiseks. Näiteid oma treeningtest ja treeningkavadest on ta üles pannud ka sotsiaalmeediasse. Oleks Äksis ruume oma keha füüsiliseks arendamiseks, siis oleks treener kohapealt võtta.

Praegu on ta maailma edetabelis 44. kohal ning eelolevaks hooajaks on eesmärgid paika pandud. Hooaja põhieesmärgiks on edukas esinemine suvel toimuval universiaadil. Pikemas perspektiivis on eesmärk jõuda Pariisi olümpiale võistlema.

MÄLESTAME

IN MEMORIAM
ELGI EEK

12. jaanuaril, päev enne oma 89. sünnipäeva, lahkus Puhtaleiva küla põline elanik Elgi Eek.

Elgit meenutavad hea sõnaga peale lähedaste ka tema naabrid ja endised töökaaslased Lähte koolist. Elgi Eek oli koristajana koolis tööl üle 20 aasta. Ta alustas tööd kaarhallis ja maadlusmajas ning hoidis pikki aastaid puhtana peamaja esimese korruse ruume. Elgi jaoks polnud vaja ametijuhendit, sest selliseid nõudmisi, mida tema endale püstitas, ei osanud keegi kirja panna. Ta läks koju alles siis, kui ise rahule jäi. Ta oli tõeline majahaldjas, kes aitas lahendada kõiki tekkinud probleeme kiiresti ja rõõmsalt. Ta andis kogu oma elukogemuse ja oskused parima tulemuse saavutamiseks. Olles töötanud psühhoneuroloogia haiglas sanitarina, teadis ta öelda, et enamik inimestest polevat ohtlikud, kui neisse lugupidavalt suhtuda. Kuna Elgi oli töötanud ka sadulsepana, suutis ta oma nippidega puhtaks teha ja õigesse vormi lüüa ka kõige tõrksama sohva või diivani. Kui lapsed võtsid ette veesõja, ei pidanud Elgi paljuks

Elgi koos oma parima sõbra Pandaga

tüdrukute poolel kaasa aidata. Elgi teatas oma tööle saabumisest rõõmsal häälel, andes teada vajadusest vabastada tööplats koristajale. Ega kogu tööd ühe päevaga ei tohigi ära teha, vahepeal on vaja ikka mõelda ka – nii ta arvas. Elgi oli suurepärane perenaine. Nii maitsvat ja kohevat kringlit, kui tema tegi, ei oska keegi valmistada. Ta armastas ikka oma töökaaslasi sünnipäevade puhul kringliga üllatada. Paljud töökaaslased külastasid teda ka pensionipõlves, enamasti tema sünnipäeval, 13. jaanuaril. Hinnatud olid nii tema kringel kui ka tema naljad ja lood. Elgi oli kuldne inimene. Nii meenutavad teda kõik, kellel oli õnne teda tunda.

Meie hulgast lahkunud

ASTA KUUSK
15.04.1932–13.01.2022
ELGI EEK
13.01.1933–12.01.2022
GENNADI LEVIN
20.08.1952–03.02.2022

MÜÜK

Vasula Aed müüb õunu!
Õunahoidlas tööpäeviti kell 8.00–15.00 ja iga päev Tartu turuhoones.
Info tel. 525 1979.

OST

Ostan Teie **sõitva, või seisma jäänud sõiduki**. Sobivad igas seisukorras masinad: sõiduauto, kaubik, maastur, veoauto, tarktor, mootorratas, atv jne. Helista ja teeme platsi puhtaks!
Info tel: 5672 1410.

Otsime alati häid krunte, kuhu võiksid tulla uued ehitatud kodud või äripinnad. Pakume õiglast hinda või osa arendusest. Küsi julgelt rohkem infot! Info tel 5628 5128, e-posti aadress info@krausskinnisvara.ee.

TEENUSED

Uuemetsa Talu OÜ teeb **väiksemahulisi raie- ja võsalõikustöid**: üksikute puude langetamine, ülekasvanud hekid ja vanad viljapuuaiad, tüvede tükeldamine-äravedu, okste hakkimine. E-posti aadress uuemetsatalu@gmail.com, tel 5567 4714.

Ecopur
www.ecopur.ee
+372 5333 2765
info@ecopur.ee
Põrandate, seinte süstimine ja soojustamine PUR-vahuga

Maarja-Magdaleena raamatukogul on veebruarust avatud:
E, T, K ja N kell 9.00–17.00
R kell 9.00–15.00
Iga kuu esimesel laupäeval kell 10.00–14.00

VUDILA HÕBEKALA
KOGUPERE KALAPÜÜGIVÕISTLUS
12. märtsil 2022 Vudilas

10.00 registreerimise algus
12.00-15.00 kalapüügivõistlus
14.00-15.30 jääaukude puurimisvõistlus "Vudila väle käsi"
15.10-15.40 kalade kaalumine
~16.30 autasustamine

• Osavõtutasu 15 €/in
• Õpilane/Pensionär 10 €/in
• Perevõistkond 25-40€
• Pealtvaatajatele sissepääs tasuta!

Suurtoetajad: LINGALAID FIBERGLASS, CLT BUILDINGS, Tartu vald, Saadjärve Jahtklubi, Vudila, 7MARKETS, salmo, Motohobi

Kõikide kalapüügivõistlusel osalejate vahel läheb loosi **luksuslik Lingalaid kümblustünn väärtusega 2890€**

Rohkem infot:
www.vudila.ee, Mart Toots, tel: 56697615

Maarja Perejuuksur taasavatud!
Neljapäev kell 9.00–19.00 Reede kell 9.00–17.00
Info tel 5665 9988.

SEMINAR
Vedu raamatukogus 28.02 kl 18.00
Toimetulek stressi ja ärevusega praeguses ebakindlas maailmas
juhendab psühholoog-nõustaja Anneli Lillepea
Info 7 497 923
Tulles kanna maski

Eesti Vabariigi 104 aastapäeva tähistamine Tartu vallas 24. veebruaril

7.23 Pidulik lippude heiskamine Juula külaplatsil.
8.00 Rongkäik Äksi Vabadussõja ausamba juurde Lähte Noortekeskuse eest.
8.15 Rongkäik Äksi Vabadussõja ausamba juurde Saadjärve bussipeatusest.
8.50 Rongkäik Äksi Vabadussõja ausamba juurde Rüütlimäelt.
9.00 Rongkäik Äksi Vabadussõja ausamba juurde Tabivere Rahvamaja eest.
9.00 Rongkäik Äksi Vabadussõja ausamba juurde Äksi Kivipargist.
9.00 Pärgade asetamine Maarja-Magdaleena Vabadussamba jalamile.
10.00 Pärgade asetamine Äksi Vabadussamba jalamile.
10.00 Maarja-Magdaleenast Eesti Vabariigi 104. aastapäeva väljasõit Kaiu järve äärde „Päev looduses."
11.00 Kõrveküla Maanaiste Selts Miina matk „Liigume terviseks!" „Kiluleib 2022" võistluse võitjate väljakuulutamine Kõrveküla kooli platsil.
11.00–14.00 Tasuta tõukekelgutamine ja talisupluseks parvesaun ning jääauk Tabivere rannas (info: Saadjärve Jahtklubi, Mart Toots tel 5669 7615.)
12.00–15.00 Tabivere muuseum on avatud.
12.00–17.00 Eesti Vabariigi 104. aastapäeva Jääpurjetamise regatt 2022. Lisaks Saadjärve maraton Äksi–Tabivere–Äksi. Info Saadjärve Katamaraaniklubi.
16.00 Eesti Vabariigi 104. aastapäeva kontsert Laeva Kultuurimajas. Esinevad Marek Sadam ja Martin Trudnikov.

Terve päev: Tammistu Raamatukogu-Külakeskuse traditsiooniline fotokonkurss „Palju õnne Eestile!"

Kõik aastapäeva sündmused on tasuta!

Lisainfo: Karita Tilk (kultuuritööspetsialist) karita.tilk@tartuvald.ee või 5340 7100.

Palju õnne pisipõnni sünni puhul!

ELIISE LÕHMUS	13.10.2021
ARON HENRIK ABEL	31.12.2021
LINDA-JOHANNA VIIDU	04.01.2022
SASKIA SAKSJAAK	09.01.2022
BRAIT PRANTS	11.01.2022
MIRTEL HALLASTE	12.01.2022
KRISTOFER SALUR	12.01.2022
ERLYN RANDOJA	14.01.2022
KAAREL PAAS	23.01.2022

EESTI RAHVA MUUSEUM

UUDISED

www.erm.ee

VEEBRUAR

17.02 kell 19 Nele-Liis Vaiksoo plaadiesitluskontsert teatrisaalis

19.02 kell 11 kuraatorituur Miljard Kilgi maalinäitusel galeriis

24.02 kell 16 folklooriansamblite kontsert silla-alal

27.02 kell 12 ERM tantsib silla-alal

27.02 kell 19 Talvejazz 2022 JT Conception feat. Nils Landgren Jakob Hurda saalis

MÄRTS

2.03 kell 16 Hõimuklubi – Julgi Stalte kontsert Jakob Hurda saalis

4.03 kell 19 etendus „Keegi KGB-st“ teatrisaalis

8.03 kell 19 Naistepäeva tantsuõhtu svingirütmis „Bublé kohtub Sinatraga“ silla-alal

9.03 kell 16.30 kuraatorituur Miljard Kilgi maalinäitusel galeriis

9.03 kell 19 kontsert „Lõõtsavägilased“ Jakob Hurda saalis

9.03 ja 10.03 kell 19 dokumentaallavastus „Sahharov“ teatrisaalis

11.03 kell 18 Eestimaa inimesed ja paigad: Tooma Juhan, Muhumaalt Jakob Hurda saalis

13.03 kell 12 ERM tantsib silla-alal

13.03 kell 19 „Kolm meest, naine ja kontsert“ silla-alal

15.03 kell 19 etendus „Kaks garaaži“ teatrisaalis

16.03 kell 19 koomiline lavalugu „Kuni ta suri“ teatrisaalis

17.03 kell 19 Siim Aimla plaadiesitluskontsert silla-alal

19.03 kell 18 Tartu Ülikooli Rahvakunstiansambli 77. aastapäeva kontsert silla-alal

19.03 kell 19 tantsuetendus „Mo käes“ teatrisaalis

21.03 ja 22.03 kell 19 etendus „Lotman“ teatrisaalis

UUED NÄITUSED:

- Osalussaalis „Juri Lotman 100. Rännak Lotmani semiosfääris“
- A-fuajees Mulgi kinnaste näitus „Meie Raudvara on kindad“
- Vahetuvate näituste saalis „VÄRVIDE ILU. Eesti kuldaja kunst Enn Kunila kollektsioonist“
- Avatud fondi saalis „PRAKTILINE ILU. Käekotid, rahakotid, kandekotid ja lahttaskud ERMi kogudest“

TARTU VALLA KULTUURIKALENDER

Ajas muutuv kultuurikalender on leitav aadressil: www.kultuurikava.ee

NB! Kõik soovijad saavad oma sündmuse kalendrisse ise märkida. Loo konto, logi sisse ja lisa sündmus! Siis ei ole vaja eraldi Kuukirjale sündmusest märku anda. PALUN PANNA TÄHELE, et olenevalt olukorrast seoses COVID-19 viirusega VÕIVAD ÜRITUSED ÄRA JÄÄDA.

VEEBRUAR – MÄRTS 2022

10. nov–1. märts	MTÜ 12Kuud ja Anar Sillakivi ühisnäitus ja piltide müük **„KAKELUNGIDE VAHEL TEEME PILTI“** Jääaja Keskuses.
12. jaan–1. märts	Tammistu Raamatukogu-Külakeskus kuulutab välja **LÜHIJUTTUDE KONKURSI** teemal „Tammistu külakeskuse majavaim nimega Albert.“ Info: tammistu.raamatukogu@tartuvald.ee.
23. veebr Kell 12.00	Iga kuu viimane kolmapäev ürituste sari **„EAKATE TUND“** Tammistu Raamatukogu-Külakeskuses.
24. veebr	Eesti Vabariigi 104 aastapäeva tähistamise üritusi Tartu vallas 24. veebruaril **vaata Kuukirja eelmiselt leheküljelt (lk 23.)**
27. veebr Kell 13.00	**TAMMISTUS ON VASTLAPÄEV!** Laste etendus, meisterdamine, kelgutamine. Sooja annab lõke, joome teed, sööme suppi ja vastlakukleid. Info tel 5300 1922.
28. veebr Kell 18.00	Vedu raamatukogus **TOIMETULEK STRESSI JA ÄREVUSEGA PRAEGUSES EBAKINDLAS MAAILMAS**. Juhendab psühholoog-nõustaja Anneli Lillepea.
1. märts Kell 18.00	**VASTLAPÄEV TABIVERE RANNATERRASSIL JA UISUVÄLJAKUL.** Info: Tabivere Rahvamaja tel 504 4479, facebook.com/tabikas.
1. –6. märts	**KOOLIVAHEAJAL JÄÄAJA KESKUSES** avatud uus külalisnäitus **„ISAD JA POJAD.“** Info www.jaaaeg.ee.
2. märts Kell 17.30	Õhina Õpitoas **IMELINE SEEBIMAAILM: TEEME KAUNEID SEEPE!** Tutvume seebimasside ja -valamise tehnikatega. Juhendab Marge Sher Aziz.
8. märts Kell 19.00	Laeva Kultuurimajas **NAISTEPÄEVA KONTSERT - ANSAMBEL MESI JA MEHED MANDRILT**. Pilet 5 €.
10. märts Kell 19.00	**MÄLUMÄNG KOHVIKUS SAHVER**. Info: Tabivere Rahvamaja, tel 504 4479, facebook.com/tabikas.
12. märts Kell 10.00	Kogupere kalapüügivõistlus **VUDILA HÕBEKALA**. Osalejate vahel läheb loosi luksuslik Lingalaid kümblustünn! Lisainfo, osalustasu jne www.vudila.ee, Mart Toots tel 5669 7615.
12. märts Kell 18.00	**KONTSERT NAISED JA KEVAD** Maarja-Magdaleena Rahvamajas. Musitseerivad Inga ja Toomas Lunge. Pilet 10 € ja 15 €.
12. märts Kell 19.00	**NAISTEPÄEVA KONTSERT „NAISED KÖÖGIS“** Tabivere Rahvamajas. Pilet 15 € sisaldab suupisteid ja veini. Info Tabivere Rahvamaja, tel 504 4479, facebook.com/tabikas.
12. märts Kell 19.00	**TANTSUÕHTU – ANSAMBEL „VÄLIHARF“** Tammistu Raamatukogu-Külakeskuses. Ettereg. fienta.com või tammistu.raamatukogu@tartuvald.ee või tel 5300 1922. Pilet 10 €.
13. märts Kell 10.00	**TARTU VALLA TALIMÄNGUDE III ETAPP** Tabivere Põhikooli Spordihoones. Kergejõustik, lauatennis, noolevise, mälumäng.
19. märts Kell 10.00	**LÄHTE KOOLI VILISTLASTE PALLIMÄNGUDE TURNIIR.** Reg kohapeal kell 10.00, mängude algus 11.00, saun 14.00–16.00.
19. märts Kell 12.00	**PÄEV NAISTELE!** Tammistu Raamatukogu-Külakeskuses. kavas on: massaaž, monotaidlus, loeng värvidest ja selle mõjust inimestele, vabastav tants ja kongide saatel helirännak.

TAMMISTU **MAARJA-MAGDALEENA** **TABIVERE** **VEDU** **LAEVA** **ÄKSI** **KÕRVEKÜLA** **KAIAVERE** **LÄHTE**

EELK ÄKSI ANDREASE KOGUDUS
Jumalateenistus igal pühapäeval kell 11.00.
Lisainfo õpetaja Esa Luukkala, tel 5811 3195.

EELK KURSI MAARJA-ELIISBETI KOGUDUS
Jumalateenistus igal pühapäeval kell 15.00.
Lisainfo õpetaja Esa Luukkala, tel 5811 3195.

EELK MAARJA-MAGDALEENA KOGUDUS
Jumalateenistus igal pühapäeval kell 11.30.